
AD OPERA SANCTI AMBROSII

APPENDIX.

PARS PRIOR.

COMPLECTENS OPERA A BENEDICTINIS IN SUA EDITIONE ADMISSA

IN LIBRUM SUBSEQUENTEM ADMONITIO.

Huncce tractatum Romani editores primi vulgaverunt. Qua vero id fecerint auctoritate, an uno pluribusve codicibus nixi, et rursus an prisca recentive manu exaratis, admonere supersederunt. Nos ne vel unicum manuscriptum usquam deteximus: nihilominus tamen eadem hæc opella argumenta suggerit quibus ejusdem suppositio deprehendatur. Etenim ut omittamus discrimen styli ac tractandi argumenti, discrepantiam, in ea Josephum, ascriptis ipsius verbis, subinde citatum reperire est, quod abhorrere ab Ambrosii consuetudine negabit nemo. Sed illud omnem dubitandi tollit rationem, quod hujus tractatus Auctor non solum Origenis et Hieronymi commentationes utcunque est imitatus, verum etiam non raro ipsamet Hieronymi verba usurpavit, et locos Origenis e Rufini translatione id temporis vix dum edita petitos exscripsit: quæ omnia nos ad margines indicabimus. Cæterum de Auctore hujus operis certiora forsitan traderemus, nisi hoc loco cogere uni Romanæ editioni credere, cujus fides quam sublesta sit, vel solus tractatus *de Trinit. et Resurrect. Mort.* docere poterit. Verumtamen hoc ipsum opus, quale habetur, ea suppeditat rationum momenta unde non injuria illud sermonibus ad populum habitis constare, et forte etiam Auctorem ejus monachum exstitisse subodoremur. Neque vero inviti adduceremur in hanc sententiam, ut eum sin minus Bedæ ac Rabani vixisse temporibus, saltem illorum rationem in eo tenuisse existimemus, quod illi in eadem materiam scribere aggressi, Hieronymum, aut eum potius cujus sermones initio Appendicis ad quintum Operum Augustinianorum tomum leguntur, quemque non pauca ex Origene mutuatum constat sæpius ad verbum transcripsere.

DE XLII MANSIONIBUS FILIORUM ISRAEL.

1 NUMERORUM liber, de quo nunc nobis est sermo, **A** Ægyptios, barbarosque gerimus mores, sancto Dei calculo numerari non meremur. In eodem deinde libro filiorum Israel itinera, profectiones, mansionesque a finibus Ægypti usque ad tempus et locum, quo Moyses defunctus est, mandato Dei recensentur. Inquit enim: « Et scripsit Moyses profectiones eorum et mansiones eorum, per verbum Domini (*Ibid.* 44). » Nec vero sine causa Moysi hoc scribere a Domino præceptum est; quia propter instructionem nostram; inquit enim Apostolus: « Omnia in figura contingebant illis; scripta sunt autem hæc ad correctionem nostram (*I. Cor. x, 11*), » ut legentes et probantes quanta nobis in hac ad terram viventium profectione immineant discrimina, quantæ hostium insidiæ, bellorum conflictationes spiritualium, marium et fluminum, mundi et voluptatum pericula (*Origenes, hom. 27 in Num. ex vers. Ruf.*); iter nostrum non segniter, neque remisse carpamus, quo labente die, in medio deficiamus itinere, noctis tenebris obruti. Nocte enim Ægypti primogenita ab exterminatore percutiuntur (*Exod. xii, 29*); nocte avari anima divitis a dæmonibus repositur (*Luc. xii, 20*). Sed prudenter itineri nos accingen-

333

tes, fortiterque ad bella præparati, de virtute ad virtutem transeamus, et Dominus Deus noster præcedat nos ante faciem nostram, debellans inimicos nostros, portansque nos, ut mater filium suum, ac ducens nos in die per nubem, et nocte per ignem, ut tandem superatis quibusque 2 itineris difficultatibus, adversariarumque incursibus potestatum, profectionem nostram gloriose perficiamus. Mansiones vero filiorum Israel quadraginta et duæ numero computantur, quæ denarii, quaternarii, et binarii ratione numeri quem continent, multa nos mysteria docent. Volentes autem id vobis, fratres, explicare, intuemini, obsecro, et figite memoriæ, ne verbi contemptores inveniamini, nec fiat anima vestra via, ubi grana jactata non germinent : et veniant, inquit, volatilia cœli, et rapiant ea. Percipite ergo hæc, et recondite in cordibus vestris. Denarius numerus mysticus est, et non mediocriter a Moyse commendatus : ad eum namque primitias, oblationesque et vota refert. Inquit enim : « Omnis decima terræ, et a fructu ligneo, Domino est : et omnis decima boum et ovium, et omne quod venerit in numero, sub virga, decima erit sancta Domino (Levit. xxvii, 30, 32). » Denique Jacob, Deo sibi dum ad Laban avunculum suum in Mesopotamiam proficisceretur, in itinere apparenti pollicitus est, dicens : « Omnium quæ mihi dederis, decimam decimabo tibi (Gen. xxviii, 22). » Hanc ob causam Noe ille qui primus in veteri Scriptura justus pronuntiatus est, decimus a protoplasto inducitur, non ad ostendendam viventium tunc ætatem, vel ad præscribendum numerum hominum : sed ut aperte doceretur quod sicut denarius, numerorum qui unitatem sequuntur, perfectissimus est, ita tranquillitas in anima, finis est re vera actionum vitæ. Ternio enim per seipsum multiplicatus novenarium complet, et lites, dissidia, bellaque divinis indicat oraculis, ut patet in quatuor et quinque regibus dissidentibus, seseque mutuo impugnantibus. Unitas vero novenario superveniens, denarium perficit, et pacem, amicitiamque designat. Novem enim certantibus regibus sapiens Abraham quasi decimus superveniens pro tempestate tranquillitatem, pro bello pacem, pro morte victoriam, Deo favente, attulit. Unde et Melchisedech summi Dei sacerdoti decimas exsolvit. Denarius ergo numerus perfectus est et unitatem designat. Quaternarius quoque et ipse mysticus est, et in Scriptura commendatur : nam speciosam illam lucem, quæ seipsam et cætera manifestat, luminis genitores solem et lunam, ac præfulgidum stellarum chorum, quæ noctem, diemque, menses, annosque oriendo et occidendo terminant, die quarto creata esse sermo propheticus declarat. Mundi radices quatuor numerantur, terra, aqua, ignis et aer. 3 Et annuæ temporum vices sunt totidem, hiems, æstas, ver et autumnus. Denique de terræ fructibus Deo oblationes annum ante quartum fieri prohibetur : Sic enim scriptum est : « Fructus terræ tres annos erit vo-

A his immundus, non comedetis ex eo : at anno quarto erit omnis fructus ejus sanctus et laudabilis Domino (Levit. xiv, 23, 24). » Nec immerito : quaternioni enim insunt omnia, punctum, linea, superficies, et soliditas, mensuræ universorum. Insunt etiam potissimæ symphonix musicæ. Deinde quadranguli latera oportet esse æqualia. Æqualitas vero mater est justitiæ, quæ cæterarum virtutum dux est et magistra. Justitiam ergo quaternarius insinuat. Binarius demum nec ipse expers est mysterii. Legimus enim viduam illam insigni laude a Domino commendari quæ æra duo in gazophylacium misit (Luc. xxi, 2-4). Samaritanus pro curatione sauciati binos erogavit nummos (Luc. x, 35). Apud Samaritanos biduum transegit Salvator Christus (Joan. iv, 43) : bipartitam namque significat charitatem, Dei nempe, et proximi : « In his duobus, dicit Dominus, universa Lex pendet et Prophetæ (Matth. xxii, 40). » Mansiones igitur filiorum Israel ab Ægypti finibus, usque ad repromissionis terram quadraginta duæ a Moyse recensentur. Sic et sanctus Matthæus Christi generationem describens, quadraginta duas enumerat. Inquit enim : « Ab Abraham usque ad David, generationes quatuordecim ; a David usque ad transmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim ; et a transmigracione Babylonis usque ad Christum, generationes quatuordecim (Matth. i, 17) : » ut ostenderet quod verus Israelita qui de sæculi hujus Ægypto ad cœlum, veram viventium terram, per tot rerum discrimina et inimicorum tentamenta, pervenire festinat, pace per denarium, justitia per quaternarium, charitate per binarium, armari oportet. Pace, quia scriptum est : « In pace vocavit nos Deus (I Cor. vii, 15). » Justitia, quia dicit idem Apostolus : « State induti lorica justitiæ (Ephes. vi, 14). » Charitate, « quia charitas operit multitudinem peccatorum (I Petr. iv, 8). Christus ergo ad Virginem, Israel ad Jordanem, Christianus ad cœlum pari mansionum numero deveniunt ; sed jam ipsas Israelis profectiones sigillatim consideremus.

I^a mansio, RAMESSES. — Profectionum ordo, mansionumque distinctio filiorum Israel ex Ægypto exeuntium ad terram usque patribus repromissam, iis qui post Deum ambulare contendunt, ad virtutumque profectus aspirant, propter mysteria quæ includuntur in illis, scitu valde necessaria sunt (Orig., hom. 27 ex vers. Ruf.). Ea enim quæ in populo patrum corporaliter gesta sunt, nedum historiam, rerumque gestarum seriem nobis ostendunt ; sed instructioni nostræ spiritaliter intellecta maxime proficiunt. Huc spectabat Apostolus, dum in epistola ad Romanos dicebat : « Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (Rom. xv, 4). » Et ad Timotheum : « Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum et ad erudiendum : in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus (II Tim. iii, 16, 17). »

Legimus ergo quod filii Israel, postquam Ægyptus A
 universa tantis plagis percussa est, tempore cœlesti
 oraculo designato, ut ad immolandum Domino
 Deo in solitudinem proficiscerentur, terram Gessen,
 quam ad incolendum acceperant, deserentes, in
 Ramessem urbem primo convenerunt; ibi substi-
 terunt, ibique primam fixerunt mansionem. Rames-
 ses Ægypti civitas est, ab Hebræis munita, quando
 sæviante in eos Pharaone, luto, latere et paleis op-
 primebantur: Sic enim scriptum est: « Et ædifi-
 caverunt civitates munitas Pharaonis, Philon Ra-
 messen et On (*Exod. i, 11*). » Est denique in extre-
 mis illius regni finibus sita, ut habetur in libro
 Exodi (*Exod. xii, 37*). In hac mansione populus pa-
 trum, mactato agno, ejusque sanguine domorum
 liminibus, ac utrisque postibus illitis, exterminato- B
 ris evaserunt plagam: in hac Ægyptus primogenita
 sua vidit extincta: in hac farinam non fermenta-
 tam, vasaque argentea et aurea ab Ægyptiis mutuo
 accepta, verbo Dei, sibi populus congregarunt.
 Horum quæ dicta sunt, fratres, singula mysteriis
 referta sunt, et nostræ proficiunt disciplinæ.
 In primis quia Rameses secundum aliquos inter-
 pretatur commotio turbulenta, quæ significat pœ-
 nitentiam: per ipsam enim turbulenta fit in
 peccatore commotio, ut aboleatur vetustas peccati
 et inducatur novitas gratiæ: ut homo vetus
 affligatur cruci, et novus homo resurgat: ut ve-
 tere tandem deposita conversatione carnis, novitas
 inducatur spiritus. Pœnitentia ergo magnam com-
 motionem turbationemque gignit. Ideo propheta: C
 « Postquam cognovi, ergo ingemui (*Jerem. xxxi, 3*). »
 Qui ergo ad repromissam æternæ hæreditatis
 patriam proficisci desiderat, ac Domino Deo seip-
 sum ut hostiam viventem, sanctam, Patri placen-
 tem immolaturus recedit, debet primo adire Rames-
 sen, hoc est commotionem, quæ fit per pœniten-
 tiam, ibique suam figere mansionem. Ibi suam man-
 sionem fixit Ahab, quando scissa veste sua, induto
 cilicio, jejunavit, dormivit in sacco, et demisso am-
 bulavit capite (*III Reg. xxi, 26*). Ibi Ninive Rex
 fixit mansionem, quando surgens de throno suo,
 abstulit stolam propriam, et sacco indutus sedit in
 cinere (*Jon., iii, 6*). Ibi Corinthii mansionem fixerunt
 quando contristati sunt secundum Deum: quæ tris-
 titia, ut scribit Apostolus, « Pœnitentiam in salu-
 tem stabilem operatur (*II Cor. vii, 10*). » Deinde D
 agni mactatio quid aliud est quam passio Christi;
 qui, ut Propheta dicit, « tanquam agnus innocens
 abductus est ut sacrificetur (*Jerem. xi, 19*) ? »
 Cujus sanguine super domorum postes effuso,
 liberamur ab Exterminatore; quia Christi passione
 per sacramenta nobis participata, liberamur ab eo
 qui habebat mortis imperium, id est, diabolo, ut
 ad Hebræos scribit Apostolus (*Hebr. ii, 14*). Ideo
 in alio loco dicit: « Christus ut per suum sangui-
 nem sanctificaret populum extra portam passus est
 (*Hebr. xiii, 12*). In hac etiam mansione Ægypti
 primogenita extinguuntur; hoc est, pravi carnis

affectus, et desideria mala quæ militant adversus
 animam. Exstinguuntur vero Ægyptii, dum non
 agis opera tenebrarum; extinguuntur Ægyptii dum
 non carnaliter, sed spiritualiter vivis; extin-
 guuntur Ægyptii, dum impuras sordidasque
 cogitationes vel depellis e corde, vel omni-
 no non recipis. Ideo quærenti: « Quis me
 liberabit de corpore mortis (hujus) ? » re-
 spondit Apostolus: « Gratia Dei per Jesum Chri-
 stum Dominum nostrum (*Rom. vii, 24, 25*). » In
 hac mansione farina, argentum et aurum cumulan-
 tur. Farina, ex qua panis conficitur, doctrina
 Christi est; quia panis Christus est, dicente Joanne:
 « Ego sum panis vivus (*Joan. vi, 51*). » Argentum,
 divinum designat eloquium: « Eloquia enim Do-
 mini, eloquia casta, argentum igne examinatum,
 probatum terræ, purgatum septuplum (*Psal. xi,
 7*). » Aurum, mens bona est: quæ non immerito
 comparatur auro; nam sicut aurum cæteris præstat
 metallis, ita mens bona in homine cæteris potior
 est humanæ substantiæ portionibus. Tria ergo in
 Ramesse coacervantur, farina, argentum et aurum:
 doctrina, eloquium, et mens bona: in quibus census
 sapientis consistit: sed interim pretiosam commu-
 tationem consideremus. Filii Israel dederunt paleas
 quæ inexstinguibili comburuntur igne, et recepe-
 runt farinam, in qua sapiens illa mulier fermentum
 abscondit. Dederunt lutum, quod deletur, quia scrip-
 tum est: « Ut lutum platearum delebo eos (*Psal.
 xvii, 43*): » et receperunt argentum, quod est ser-
 mo justii. Scriptum est enim: « Argentum igne exa-
 minatum lingua justii (*Prov. x, 20*). » Dederunt la-
 teres, qui cadunt; quia scriptum est: « Lateres ce-
 ciderunt, et receperunt aurum (*Isa. ix, 10*), » quod
 est mens bona qua servimus legi Dei. Bona ergo
 commutatio; unde dicit Apostolus: « Jam saturati
 estis, jam divites facti estis (*I Cor. iv, 8*). » Has
 non divitias comparemus nobis, quibus intelligibiles
 animæ nostræ thesauros repleamus: sed ipse Domi-
 nus dat nobis gratiam, ut ab Ægyptiis illac eripere
 possimus: Ideo benedicit Apostolus ad Hebræos:
 « Optimum est gratia stabilire cor (*Hebr. xiii, 9*). »
 Bona igitur mansio Ramesse.

II^a mansio, Socoth. — Secunda filiorum Israel
 profectio fuit in Socoth; ibique tentoria, Ægypto
 relicta, figentes, secundam mansionem habuerunt.
 Ideo dicit: « Profecti autem filii Israel ex Ramesse,
 castrametati sunt in Socoth (*Num. xxxiii, 3*). » Inten-
 tio sancti Prophetæ Moysi, qui Dei mandato populi
 processum ex Ægypto usque ad Jordanem descrip-
 sit, non fuit singula notare loca ad quæ ei in uni-
 verso itinere divertere contigerit; sed illa tantum
 in quibus aliqua mysteria facta sunt. Socoth urbs
 est in montanis, extra terram Ægypti; ei tamen
 finitima ut legitur in libro Jesu Nave (*Josue xiii,
 27*). Denique Socoth interpretatur tabernacula.
 Unde Jacob quando ab Esau qui ei a Mesopotamia
 revertenti occurrit, se divisit. « Reversus est, inquit
 Scriptura, in tabernacula (*Gen. xxxii, 17*). » Ubi alia

translatio habet : « Reversus est Socoth. Et subjungit ibi : Et fecit Jacob sibi domos, et pecoribus suis fecit tabernacula ; propter hoc vocavit nomen loci illius, Tabernacula (*Ibid.*). Et ibi alia translatio dicit : « Appellavit nomen loci illius Socoth, » id est tabernacula. In hac quoque mansione coxerunt farinam : Dicitur enim in libro Exodi : Et fecerunt ex farina subcinericios azymos (*Exod. XII, 39*) ; » Non enim fermentata fuit : ejecerunt namque eos Ægyptii. In hac fit insuper annorum computatio quibus Israel fuit in Ægypto. Inquit enim : « At habitatio filiorum Israel quam habitaverunt ipsi et patres eorum in terra Ægypti, etc. (*Ibid. 40*). » In hac tandem præcipitur ut hujus ex Ægypto liberationis perpetuum exstet apud eos memoriale. Inquit enim : « Dixit Moyses ad populum: Recordamini diei hujus, in qua egressi estis ex Ægypto, ex domo servitutis: in manu enim forti eduxit vos hinc Dominus (*Exod. XIII, 3*). » In hac demum solemnitas azymorum, ritusque azyma comedendi præscribitur. Nam inquit : « Sex dies comedetis azyma ; at die septima festum Domino ; non apparebit ibi fermentatum (*Ibid. 6*). » Hæc quoad litteram. Quoad mysteria vero, dicimus quod profectus filiorum Israel in Socoth, interpretatur Tabernacula, designat quod qui mansionem habuit in Ramesse, hoc est in commotione pœnitentiæ, debet proficisci in Socoth hoc est in tabernacula quasi per considerationem ambulare. Quod sicut ille qui alio tendit, nec firmam habet domum, moratur in tabernaculis. Unde quid aliud est in tabernaculis habitare, quam peregrinari ? sicut Apostolus ad Hebræos de patribus loquens testatur. Inquit enim : « Confitentes quod peregrini et hospites essent super terram (*Hebr. XI, 13*), » et videns se peregrinum in terra, dicat cum Propheta : « Advena ego sum in terra (*Psal. XXXVIII, 13*). Consideret item Apostoli dictum : « Non habemus hic manentem civitatem (*Hebr. XIII, 14*). » Cognoscat denique quod quandiu est in corpore, peregrinatur a Domino, unde rejiciat ea quæ in mundo sunt ; quia concupiscentia carnis est ; quia concupiscentia oculorum : et quia superbia vitæ. Sequatur Apostoli consilium : « Ne tetigeritis, ne gustaveritis, neque attaminaveritis, quæ sunt omnia in interitum, ipso usu : sed ingemiscat habitationem quæ de cælo est, semper contendens placere Deo (*Coloss. II, 21, 22 ; Cor. V, 2*). » Subcinericiorum coctio azymorum docet, quod expurgato is veteri philosophorum nequitiae et Judæorum malitiæ fermento, epuletur in azymis sinceritatis et veritatis. Memoria jugiter unusquisque nostrum teneat illud Domini præceptum dicentis : « Intuemini et cavete a fermento Phariseorum (*Matth. XVI, 6*), » et apostoli ne obliviscatur cautionem : « Videte ne quis vos deprædetur per philosophiam et inanem fallaciam (*Coloss. II, 8*). » Deinde in Socoth indicitur computatio annorum quibus populus fuit in Ægypto : quia pœniten-

ti dicitur quod debeat sicut hirundo clamare, et sicut columba meditari annos ejus in amaritudine animæ suæ (*Isa. XXXVIII, 15*) : nec de propitiatione peccati esse sine timore (*Eccli. V, 5*) ; sed dolere, et cum Propheta dicere : « Et peccatum meum contra me est semper (*Psal. L, 5*). » Quod non retro aspiciat, pristinas appetendo vanitates, ut uxor Lot, et ut canis revertens ad vomitum. Quin potius sicut semetipsum immunditiæ et iniquitati prostituit, ita exhibeat membra sua servire justitiæ in sanctificationem, ut quantum se glorificaverit et in deliciis fuerit ; tantum errata sua corrigens et in se vindicans, sentiat tormentum et luctum. Demum festum et perpetua azymorum solemnitas præscribitur, hoc est, meditationis et operum perseverantia indicitur : « quia qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (*Matth. X, 22*). » Unde Apostolus : « In disciplina perseverate, filii (*Hebr. XII, 7*). » Profectio igitur ex Ramesse ad Socoth est ad meliora.

III^a mansio, ETHAN. — Tertia mansio est Ethan. Nam a Socoth recedentes filii Israel, pervenerunt in Ethan ; ibique figentes tertiam stationem peregraverunt. Inquit enim : « Et profecti e Socoth, castrametati sunt in Ethan (*Num. XXXIII, 6*). » Ethan regio est inter Ægyptum et solitudinem in qua est Petra oppidum, in cujus spelunca habitavit Samson cum ab Allophylis infestaretur : « Et sedit, inquit, in spelunca Petræ Ethan (*Judic. XV, 8*), » qui locus erat valde minutus, ut testatur Josephus (*Antiq. cap. 10*). Erat autem hæc regio in principio solitudinis. Ideo dicit : « Et est pars deserti (*Num. XXXIII, 6*). » Regionis hujus meminit David propheta dicens : « Tu siccasti fluvios Ethan (*Psal. LXXIII, 15*). » In hac mansione primum apparuit Dominus nocte in columna ignis, et die in columna nubis, ostendens iter populo, ad terram usque successionis eorum : « Et non defecit, inquit, columna nubis in die, et columna ignis in nocte, coram omni populo (*Exod. XIII, 22*). » Verum quia Ethan nobis sonat fortitudo : unde adversus Jeroboam parans se Roboam defendere : « Ædificavit, inquit, civitates munitas. Ethan et Thecue (*II Paral. XI, 6*), » hoc est civitates fortitudinis, docemur quod ubi in Socoth hujus peregrinationis, in meditatione et exercitio bonorum operum usque in finem perseverare quis statuerit, ascendit ad Ethan, hoc est, ad fortitudinem ; quia ipse Dominus dat virtutem, et fortitudinem plebi suæ. Hinc dicebat Apostolus : « Omnia possum in eo qui me confortat Christus Jesus (*Philipp. IV, 13*), » imo per nubem et ignem aperit ei viam, et fit dux itineris ejus, donec videat bona Domini in terra viventium. Ascendamus igitur et nos in Ethan, ut diabolo resistamus fortes in fide.

IV^a mansio, OS EROTH. — Quarta mansio dicitur Os Eroth. Unde sequitur : « Et profecti ex Ethan, castrametati sunt ad Os Eroth, quæ est contra Beel-sephon, et contra Magdalon (*Num. XXXIII, 7*). » Os Eroth alia translatione dicitur Phiairoth ; vicus est

et suburbium Magdali, **B** versus mare Rubrum, ut habetur in libro Exodi (*Exod. xiv, 2*). In hac mansione indignatus Pharaos quod Israel Ægyptum desereret, comparato exercitu grandi, eos insequitur, dicens : « Quid fecimus, ut dimitteremus filios Israel, ut non servirent nobis (*Ibid. 5, 6*) ? » Et subjungit : « Junxit ergo Pharaos currus suos, etc. (*Ibid. 6*). » Quo vero ad morale : per Os Eroth, quod os nobilium interpretatur (*Hieronym. ep. 127*), ostenditur quod assumpta fortitudine in Ethan, ascendimus in Os Eroth, quia nobilitamur in Domino. Quod vero Os Eroth sit vicus, non caret mysterio : ut primo parva quæque capiantur ; est enim ordo ut a parvis ad magna veniatur ; periculosa namque semper fuit in initiis immoderata prosperitas æque ac adversitas (*Orig. hom. 27 in Num. ex Ruf. vers.*). Sicut ergo per suburbium ad urbem progredimur, ita per ima ad summa ascendimus. Denique Beelsephon, quod est interpretatum, Dominus Aquilonis, diabolus designat ; quia dixit, ut testatur Isaias propheta : « Sedebo in monte sublimi, super montes excelsos ad Aquilonem (*Isa. xiv, 13*). » Est igitur Os Eroth contra Beelsephon, id est, contra diabolus, qui stat semper ut adversetur euntibus in Hierusalem, quæ in cælo est. Ideo dicebat Apostolus : « Induite vos armaturam Dei ut possitis stare adversus insidias diaboli (*Ephes. vi, 13*). » Idem quoque designatur per Pharaonem populum insequentem.

V^a mansio, MARAH. — Marah quinta est mansio. Sic enim dicit : « Et profecti contra Os Eroth, transierunt per medium maris in desertum, et ambulaverunt viam trium dierum per desertum ipsi, et castrametati sunt in Marah (*Num. xxxiii, 8*). » Marah locus est in deserto Sur, tali vocatus nomine ob aquarum amaritudinem ; sic enim scribitur in libro Exodi : « Venerunt autem in Marah, et non potuerunt bibere aquam de Marah (*Exod. xv, 23*) amara enim erat, propter hoc vocatum est nomen loci illius, Amaritudo. Circa hanc mansionem tria sunt consideranda, profectio, mansio et operatio. Profectio, quia in hujus itinere filii Israel Rubrum mare sicco vestigio transierunt ; nam dicit Scriptura : « At Filii Israel perrexerunt per siccum in medio maris : et aqua erat eis murus a dextris, et murus a sinistris. Pharaos vero cum suo exercitu submersus est in aquis vehementibus (*Exod. xiv, 22, 27*) ; » sic enim de eo scribitur : « Et reversa aqua cooperuit currus et ascensores, et omnem exercitum Pharaonis, qui ingressi fuerunt post eos in mare, et non relictus est ex eis ullus (*Ib. 28*). Mansio ; quia invenerunt aquas amaras, quarum amaritudinem sentientes, bibere nequiverunt, licet magna vexarentur siti. Operatio ; quia mandato Domini Moyses ligno tetigit aquas : et quæ prius erant amaræ, in dulcedinem versæ potabiles effectæ sunt, unde sitim extinguere potuerunt. Per quæ primo significatur nobis quod ad gratiam prope-

est, diabolus cum potestate tam forti, ut, sicut scriptum est (*II Thess. ii, 4, 9*), non sit quidquam in terra simile factum illi : sed tandem ut Pharaos cum exercitu submergitur in aquis vehementibus, ita et diabolus mittitur in stagnum ignis et sulphuris (*Apoc. xx, 9*). Unde nec ideo terreamur, ut desertionem faciamus. Deinde in mansione aquæ gustantur amaræ, quoniam adhuc existentes in gratia multiplices manent tribulationum amaritudines. Unde Joannes apostolus dicebat : « Ego Joannes vester et particeps in tribulatione (*Apoc. i, 9*). Imo apostolus Paulus dicebat : « Si extra disciplinam estis, adulterini et non filii estis (*Hebr. xii, 8, 12*). » Denique in operatione, sicut verbo suo adest Dominus, ut dulcescant aquæ, ita præstat in tribulationibus suam nobis præsentiam, dicente Propheta : « Cum ipso sum in tribulatione (*Psal. xc, 15*), » ut afflictiones mitescant. Hinc Esaias proclamat Propheta : « Si transieris per aquam, tecum sum, et flumina non cooperient te : et si transieris per ignem, non combureris (*Isa. xliii, 2*). » Ideo Stephano in dulcedinem fuerunt torrentis lapides : et Laurentio in refrigerium prunæ. Merito igitur dicit Apostolus : « Gloriamur in tribulationibus (*Rom. v, 3*). »

VI^a mansio, ELIM. — Mansio sexta vocatur Elim : A Marah enim recedentes filii Israel, venerunt in Elim : ibi substiterunt, et ibi tabernacula erexerunt. Unde dicit : « Et profecti ex Marah, venerunt in Elim. In Elim vero erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta arbores palmarum ; castrametati sunt illic apud aquas (*Num. xxxiii, 9*). Idem legitur in libro Exodi (*Exod. xv, 27*) : Sed pulcher ordo, felixque virtutis progressus, qui semper terdit ad optima : ex tenebris ad lucem, ex ærumnis ad felicitatem. Ecce filii Israel, post Pharaonis et Ægyptiorum sævitias, post maris desertique discrimina, post triduanæ sitis ardorem, et Marah amaritudines, venerunt tandem ad palmas, venerunt ad fontes. Per quod instruimur quod qui asperitatibus prægravantur, eos tandem læta et amœna **7** loca suscipiunt : quoniam ad requiem non nisi per laborem, et ad gaudia non nisi per tristia pervenitur. Venit populus ad palmas : sed prius Ægyptiorum plurimas sustinuit angustias. Venit ad fontes ; sed prius trium dierum sitim, et aquarum amaritudines passus est. Nec tamen in his adhuc finis est itineris, nec ultima laborum requies ; quia et graviora manent ; sed cunctorum dispensator Deus, qui omnia suaviter disponit, interserit in ipso etiam itinere refrigeria quædam, ut iis refota, vique reparata anima promptior ad reliquos redeat labores (*Orig. hom. 27 in Num. ex vers. Ruf.*). Denique observandum est quod Elim interpretatur Arietes. Arietes vero duces sunt ovium. Ideo duodecim fontes, et septuaginta palmæ designant Christiani gregis ductores : nempe duodecim Apostolos, de quibus ita scribit Lucas : « Elegit duodecim ex ipsis, quos apostolos nominavit (*Luc. vi, 13*), » et septua-

ginta discipulos quos sanctus Lucas alibi meminit, dicens : « Designavit Dominus et alios septuaginta, et misit illos binos ante faciem suam (*Luc. x, 1*). » Quorum distinctionem ponit Apostolus, agens de Domini post ejus resurrectionem apparitionibus. Inquit enim ad Corinthios : « Visus est Cephæ, et post hoc undecim, et deinde visus est Apostolis omnibus (*I Cor. xv, 5, 7*). » Qui tamen omnes duces et magistri sunt gregis Dominici. Quare de iis scriptum est : « Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit (*Luc. x, 16*). » Hauriamus igitur nos de uberrimis hujusmodi fontibus, et bibamus : carpamus quoque de solidis harum victoriæ palmarum fructibus, et manducemus alacriter, ut talibus cibo potuque refecti, validiores ad reliquas mansiones peragendas inveniamur (Hieronym. ep. 127).

VII^a mansio, MARE RUBRUM. — Septima mansio est juxta mare Rubrum : nam transito mari Rubro, et Marah et Elim mansionibus peragratis, occurrit iterum filiis Israel sinus quidam ipsius maris (Hier. epist. 127). Et quia ibi applicuerunt tentoriaque erexerunt, ideo nunc ad mare castrametari dicuntur. Dicit enim : « Et profecti ex Elim, castrametati sunt super mare Rubrum (*Num. xxxiii, 10*). » Sed observa quod vident mare, non tamen illud intrant, nam sufficit semel tantum intrasse et pertransisse, quoniam illud mare baptismi nostri figura fuit (Orig. hom. 27 in *Num.* ex vers. Ruf.), ut Apostolus ad Corinthios scribit dicens : « Quia patres nostri omnes baptizati sunt in nube et in mari (*I Cor. x, 2*). » Sed baptismus eorum in figura fuit, nostrum autem in veritate. Et quia baptismus iterandus non est, cum scriptum sit : « Unus Deus, una fides, unum baptisma (*Ephes. iv, 5*), sicut semel baptizari oportuit, ita et semel mare intrasse satis fuit. Nunc igitur pergenti ad promissam hæreditatem populo iterum mare occurrit, ut illud videns, illiusque undas aspiciens, cautius incedat, ne deterius aliquid ei contingat.

VIII^a mansio, desertum SIN. — Octava mansio est desertum Sin. Ideo dicit : « Et profecti a mari Rubro, castrametati sunt in desertum Sin (*Num. xxxiii, 11*) : » sed observandum quod tota hæc solitudo a mari Rubro, usque ad montem Sinai appellatur Sin (Hier. epist. 127). In qua filii Israel quinque habuerunt mansiones, nempe mare Rubrum, ut supra hanc de qua agimus, et tres sequentes. Hæc autem specialis est ; licet, communi nomine appellatur desertum Sin, ex nomine totius deserti : sicut et Moab nomen est civitatis et provinciæ. Verum quia Sin interpretatur rebus, significat nobis quod sicut octava mansione venimus ad Sin, hoc est ad rubrum, in quo actum est de liberatione filiorum Israel a servitute Ægypti : ita in resurrectione, quæ per octavam intelligitur, veniemus ad rubrum, in quo agetur de liberatione nostra a servitute corruptionis : quam expectamus, ut Apostolus dicit : « Et ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum exspectantes redemptione corporis nostri (*Rom.*

viii, 23). » Et alibi : « Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritudinis suæ (*Philipp. iii, 20, 21*). » Et tunc videbimus rubrum ardere et non comburi ; quia corpus humanitatis nostræ morietur, sed non consumetur ; imo resurget ad majorem claritatem. Dicit Apostolus : « Seminatur in ignobilitate, surget in gloria : seminatur in infirmitate, surget in virtute (*I Cor. xv, 43*). » Oremus igitur Deum ut ad octavam mansionem venire valeamus, vel potius ipsa ad nos cito veniat.

IX^a mansio, DEPHCHA. — Nona mansio dicitur Dephcha : quæ in mansionibus deserti Sin tertia computatur ; recedentes enim filii Israel a mansionem quæ a communi nomine, desertum appellatur, venerunt ad hanc. Quare subjungit : « Et profecti de deserto Sin, castrametati sunt in Dephcha (*Num. xxxiii, 12*). » Hæc mansio in Exodo non habetur : sed a deserto ad Raphidim tantum profectio scribitur. Sub silentio igitur præteritur hæc et sequens mansio ; quia non ille erat locus in quo per verbum Dei profectioes 8 feriatim Moyses recenseret. Denique Dephcha sanitas interpretatur (Orig. hom. 27 in *Num.* ex vers. Ruf.). Perfecta autem animæ sanitas est qua non potest peccare, sicut perfecta corporis sanitas est qua non contigit ægrotare ; quod non nisi in resurrectione succedit : tunc enim, sicut dicit Isaias propheta : « In capite eorum laus et lætitia apprehendet eos : fugiet dolor, mæror et gemitus (*Isai. li, 11*). » Vides igitur ordinem profectuum. Filii Israel de octava mansionem assequuntur Dephcha : et nos a resurrectione perfectam animæ et corporis adipiscimur sanitatem, at Joannes apostolus in Apocalypsi testatur, dicens : « Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra (*Apoc. xxi, 4*). Sed quia animæ languor peccatum est unde dixit Propheta : « Sana animam meam, quia peccavi tibi (*Psal. xl, 5*) : » languor animæ nostræ superbia est, ira est, avaritia est : ideo unusquisque nostrum cordis et corporis genua flectens oret Dominum nostrum Jesum Christum, qui sanat omnes infirmitates nostras : et cum propheta dicat : « Sana me, Domine, et sanabor ; salva me, et salvabor (*Jerem. xvii, 14*). » dicat et cum David : « Sana me, Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea (*Psal. vi, 3*). »

X^a mansio, HALUS. — Decima mansio Halus est : ad quam a Dephcha profecti sunt filii Israel. Ideo dicit : « Et profecti de Dephcha, castrametati sunt in Halus (*Num. xxxiii, 13*). » In Exodo nec ista mansio distincte nominatur ; sed comprehenditur sub mansionibus a deserto Sin usque ad Raphidim. Dum enim dicit : « Et profecta est omnis congregatio filiorum Israel ex deserto Sin per castra sua, secundum verbum Domini (*Exod. xvii, 1*) ; » innuit quod plures fuerint castrametationes et hospitia,

Tria in hac mansione geruntur. Primo, populus Dei gloriam intuetur: nam scriptum est in Exodo: « Et gloria Domini apparuit in nube (*Exod. xvi, 10*): » Deinde, pascitur carnibus: « Factum est vespere, » ut ibi legitur, « et ascendit coturnix, et cooperuit castra (*Ibid., 13*). Tertio, cibatur manna de cœlo. Sic enim Moyses populum alloquitur: « Hic est panis quem dedit vobis Dominus ad manducandum (*Ibid., 15*): » hoc est verbum quod constituit Dominus. Per quæ monemur quod qui in decima quiescit mansione, id est in observatione legis, per denarium enim numerum lex significatur, quæ in decem verbis consistit, ut scriptum est: « Et scripsit Moyses verba hæc decem in tabulis fœderis (*Exod. xxxiv, 28*); Dei gloriam conspicit. Quare sciscitanti Prophetæ, quis habiturus in Dei tabernaculo, et quis in monte sancto ejus requieturus esset, respondetur quod sedulus observator legis, dum dicitur: « Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam: qui loquitur veritatem in corde suo, etc. (*Psal. xiv, 2, 3*). Et idem carne et manna cœlesti pascitur, hoc est, pretioso Domini nostri Jesu Christi corpore. Cujus corpus est vera caro, dicente Joanne apostolo: « Caro mea vere est cibus (*Joan. vi, 56*); » est verum est manna, non in typo, sed in veritate: « Ego sum, inquit, panis vivus qui de cœlo descendi (*Ibid., 51*). Est vera caro propter veram humanitatem: est panis vivus propter divinitatem. Cum igitur Christi corpus manducamus, divinitatem et humanitatem participamus, ut Apostolus ad Corinthios scribit (*I Cor. xi, 24-29*). Merito autem beneficia hæc potiora in hoc loco præstantur: Nam Halus interpretatur labor; laboranti autem congruum est ut Domini appareat gloria, quo præmii visione alacrius labores sustineat. Congruum est etiam ut subministretur cibus, quo refectus inchoatum fortius prosequatur iter.

XI^a mansio, RAPIDIM. — Undecima mansio peragitur in Raphidim: Ibi enim populus duro fatigatus itinere, refrigerium sumpsit. Ideo sequitur: « Et profecti ex Halus, castrametati sunt in Raphidim: et non erat illic aqua ad bibendum (*Num. xxxiii, 14*). » Eadem mansio scribitur etiam in Exodo: « Et castrametati sunt, inquit, in Raphidim, non erat autem aqua populo ad bibendum (*Exod. xvii, 1*). » Hæc mansio trium admirabilium operum prærogativa maxime decoratur. Primo, mirabili educatione aquæ e petra: nam populus montium asperitate et longitudine viæ fessus, magno sitis ardore flagrabat. Veniens autem Raphidim, visoque loco arido, aquisque carente, adversus Moysen iratus tumultuari cœpit (*Ibid. 2, 3*). Unde locus jurgii in Scriptura nuncupatus est. At ille accepta virga, petram Domini mandato percussit: illa vero percussa tam largam aquarum effudit copiam, ut populus ac jumenta omnem sitim extinguere possent. Quod admirans David propheta, in hæc prorupit verba: « Quoniam percussit petram, et fluxerunt

A aquæ et torrentes inundaverunt (*Psal. lxxvii, 20*). » Secundo, memoranda contra Amalechitas victoria. Nam populo suam hic stationem agente, Amalechitarum gentes ei obsistere, eum vexare, eumque valido comparato exercitu oppugnare cœperunt. At Moyses, consideratis populi viribus longi itineris defatigatione jam fractis, et ad repellendam hostium audaciam non satis aptis, ad divinum confugere decrevit auxilium. Unde et resistendi hosti, et belli gerendi toto negotio penes Josue relicto, ipse Deum oraturus in collem secessit. Sed o mira orationis potentia! dum Moyses palmas tendebat ad cœlum, prævalebat Israel; dum vero remittebat, succumbebat. Aaron autem et Hur manus ejus usque ad solis occasum sustentantibus, adeptus est Josue victoriam, ut Scriptura dicit: « Fugavit Amalech et omnem populum ejus in occisione gladii (*Exod. xvii, 13*). » Tertio, prudenti consilio in moderandis rebus publicis Jethro: nam cernens Jethro Moysen ejus generum in audiendis vulgi causis diutius quam par esset occupari, et a diluculo usque ad vespere in his tempus omne consumi: consuluit ut judices, tribunos, et alios belli pacisque præfectos institueret, qui populum judicarent, causas audirent, lites dirimerent et breviter levia cuncta absolverent, rebus tantum gravibus ejus judicio reservatis. Cui Moyses assensit. Ideo scriptum est: « Audivit autem Moyses vocem soceri sui, et fecit quæcunque dixit ei (*Exod. xviii, 24*). » Et quia Raphidim laus judicii interpretatur, merito in ejus mansione petra exhibet aquam: quia petra Christus custodienti judicium suæ aquam gratiæ exhibet: nam scriptum est: « Beati qui custodiunt judicium (*Psal. cv, 3*); » vincitur Amalech, quia judicio damnatur diabolus: docetur recta populi administratio, quia scriptum est: « Judex sapiens docet populum suum (*Eccli. x, 1*): » hic est qui judiciat omnia, et ipse a nemine judicatur (*I Cor. ii, 15*).

XII^a mansio, desertum SINAI. — Duodecima mansio habitata est in deserto Sinai. Ideo subjungit: « Et profecti ex Raphidim, castrametati sunt in deserto Sinai (*Num. xxxiii, 15*). » Celebratissima est mansio hæc ubi Deus descendit in igne, in montem, et Moyses purificato populo, Dei mandato in verticem montis ascendit, et cum eo locutus est, et accepit præcepta decalogi. Ibi ostenditur exemplar fabricæ Tabernaculi, ibi præcipitur victimarum multiplicitas, vasorum distinctio, indumenta Pontificis, Sacerdotum et Levitarum cæremonia. Ibi numerus populorum Levitarumque, et per singulas tribus populi distributio: oblationes quoque principum in hac mansione descriptæ sunt. Duæ quoque argenteæ tubæ ad promovenda castra ibidem fieri jubentur, ibique præcipitur immundis super anima hominis, qui primo mense Paschæ interesse non potuissent, ut mense secundo convenirent: et qui longius habitabant, vel immundi fuerant, in secundo mense Pascha jussi sunt facere. Quod nimirum in typum intelligitur populi gentium, quæ cum dæmoniis

fornicatæ fuerint, immundæ videbantur in anima, salubri vero fidei confessione in secunda nativitate, quasi in secundo mense purificari præcipiuntur. Jubetur quoque in hac mansione Nazaræis ut vinum et siceram non bibant, nec acetum quidem e vino vel siceram: nec uvam recentem comedant, nec uvas quidem passas (*Num. vi, 2-4*); quod et in Proverbiis præcipitur: «Principes qui iracundi sunt, vinum non bibant; ne cum biberint, obliviscantur sapientiæ (*Prov. xxxi, 4, 5*). Quid ergo Nazaræorum nomine, nisi abstinentium continentiumque vita significatur; quibus in vino luxuria prohibetur, in sicera omnis voluptas terrena? Sicera enim ex diverso conficitur genere, sicut voluptas ex diversa vitiorum oritur colluvie. Unde illi vinum bibere dicuntur, qui ad decipiendos homines umbras quasdam et imagines se simulant habere virtutum. Uva passa illi vescuntur, qui propter humanos oculos abstinentiæ pallore inficiuntur, ut gloriam capiant ab hominibus. Acetum autem hi bibunt, qui post vitæ sanctitatem in præteritis relabuntur vitiis, et corruptione veteris nequitiae delectantur. Præcepit itaque Deus, ut qui sanctitatis induerint titulum, cunctis careant vitiis, nullamque hujusmodi perturbationem quæ statum mentis evertat, appetant. In hac mansione separantur, de castris leprosi, seminiflui, et immundi; leprosi doctrina, seminiflui cogitatione, immundi opere, id est, hæretici, schismatici et luxuriosi: hi tanquam contagiosi et morbidi a castris ejiciuntur, ne contagione perfidiæ vel morum suorum, vitam polluant innocentem. Denique ab anno vicesimo et supra annumerantur populi qui ad prælium apti inveniuntur; sed cur ab anno vicesimo; nisi quia hac ætate contra unumquemque vitiorum bella nascuntur. Ideoque ad pugnam eliguntur, ut habeant contra libidinem conflictum, nec luxuria superentur. Hic etiam ab anno vicesimo et quinto Levitis in Tabernaculo servire mandatur, et a quinquagenario custodes vasorum constituuntur: quid enim per annum 10 quintum ac vicesimum, in quo flos juventutis oboritur, nisi ipsa contra unumquemque vitiorum bella significantur: et quid per quinquagenarium, in quo Jubilæi ratione, etiam terra quiescit, nisi æterna requies edomita bello mentis exprimitur? Quid per vasa tabernaculi, nisi fidelium animæ figurantur? Levitæ ergo ab anno vicesimo et quinto tabernaculo serviunt, et a quinquagenario custodes vasorum fiunt, ut videlicet qui adhuc impugnantium vitiorum certamina per consensum delectationis admittunt, aliorum curam suscipere non præsumant. Cum autem tentantium bella subegerint, cum apud se jam de intima tranquillitate securi probabiliter æstimantur, tunc animarum custodiæ deputari poterunt: sed quis hæc prælia sibi perfecte superare potest, cum Paulus dicat: «Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ (*Rom. vii, 23*)? » Sed aliud est bella fortiter perpeti, aliud bellis enerviter expugnari. In illis exercitatur virtus, ne quis extolli

A debeat, in his omnino exstinguitur, ne subsistat. Præcepit dehinc lex Levitas omnes pilos carnis radere (*Num. viii, 7*): quia hi qui obsequiis divinis assumuntur, debent ante Dei oculos a cunctis carnis cogitationibus mundi apparere, ne illicitas cogitationes mens proferat; et pulchram animæ speciem quasi pilis excrescentibus deformem reddant. Post hæc jubentur etiam fieri duæ tubæ, quarum clangore populi moverentur ad prælium. Sic enim scriptum est de his ad Moysen: «Fac tibi duas tubas argenteas ductiles (*Num. x, 2*); » et paulo post: «Et cum concisus clangor increpauerit, movebuntur castra (*Ibid., 5*). » Per duas enim tubas exercitus ducitur, quia per duo Testamenta, sive per duo præcepta charitatis ad prælium fidei populus vocatur, quæ idcirco argenteæ fieri præcipiuntur, ut prædicatorum verba eloquii nitore refulgeant, et auditorum mentes nulla sui obscuracione confundant: idcirco autem ductiles, quia necesse est ut hi qui venturam vitam prædicant, tribulationum præsentium tusionem crescant. Bene autem dicitur: «Cum concisus clangor increpauerit, movebuntur castra; » quia nimirum cum subtilior ac minutior prædicationis sermo tractatur, auditorum mentes contra tentationum certamina ardentius excitantur. Jam abhinc promoventur Filii Israel de monte Sina, et transeunt in Sepulcra concupiscentiæ.

XIII^a mansio, SEPULCRA CONCUPISENTIÆ. — Decima tertia mansio habetur in sepulcris concupiscentiæ. Ideo inquit: «Et profecti de deserto Sinai, castrametati sunt in Sepulcris concupiscentiæ (*Num. xxxiii, 16*). » Hæc mansio ab eventu nomen accepit; nam populus manna pertæsus, carnes, pisces, pepones, et alia quæ apud Ægyptios erant gulæ incitamenta concupivit, et adversus Moysen tumultum excitavit. Quare iratus Dominus, misit coturnicum prope terram volantium innumerabilem copiam, quibus eorum gulam possent explere: sed dicit Scriptura: «Carnes adhuc erant in dentibus eorum (*Num. xi, 33*); hoc est, antequam digererentur, percussit Dominus populum plaga magna valde: «Et hinc, » inquit, «vocatam est nomen loci illius, Sepulcra concupiscentiæ: quia ibi sepelierunt desideratorem (*Ibid. 33, 34*). » Ex quibus docemur, ut qui conversationem reliquimus sæculi, et Ægyptias ollas, id est carnalium desideriorum fervores contempsimus, non debere murmurare contra cœlestem panem, nec virulenta Ægyptiorum appetere, quæ sunt magnarum carniarum; sed simplicem mannae cibum, id est, puram et cœlestem vitam querere. Alioquin si post præcepta, Angelicam escam, mannaque cœlestis vitæ, sive doctrinæ rursus carnes Ægyptias, quæ sunt carnales hujus sæculi voluptates, et vetustorum concupiscentias vitiorum appetere voluerimus, statim ira Domini percussi torquebimur, desideria nostra vertentur in tumulos, ut simus sepulcra dealbata, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus vero plena sunt omni spurcitia. In hac mansione Moyses mandato

Dei septuaginta viros seniores ex populo delegit, qui ad regendam plebem ei adjutores forent: « Et sustinebunt, » inquit, « tecum impetum populi, et non feres illos tu solus (*Num. xi, 16*). » Super quos postea Spiritus descendit, et prophetaverunt. Quod in typo factum est: quoniam Spiritus sanctus in die Pentecostes apostolis se infudit, ut et ad fundandam Ecclesiam sapientes essent, et ad regendam fortes: « Attendite, » inquit, ut in actibus Apostolorum legitur, « vobis et universo gregi, in quo posuit vos Spiritus sanctus episcopos regere Ecclesiam Dei (*Actor. xx, 28*). » Donum itaque virtutis cœlestis quod olim in Moyse et in prophetis exstitit, super apostolos visibiliter apparuit.

XIV^a mansio, ASEROOTH. — Decima quarta mansio in Aseroth consummatur: nam 11 subjungit: « Et profecti ex Sepulcris concupiscentiæ, castrametati sunt in Aseroth (*Num. xxxiii, 17*). » De eadem mansione alibi sic quoque legitur: « A Sepulcris concupiscentiæ profectus est populus in Aseroth (*Num. xi, 34*). » Hic Aaron et Maria soror, eo quod Moyses Æthiopissam alienigenam duxerat uxorem, satis ei procaciter obtrectarunt. Unde illa contagione lepræ illico perfusa ab aliorum consortio, ad sanitatis usque tempus ejecta fuit. Quod novi figuram mysterii prætulit evidentem: nempe quod sacerdotalis illa plebs patrum, zelo Christi Salvatoris nostri adversus Ecclesiam ex gentibus congregatam insurrectura foret. Quo perfidiæ impura livore in Dei tabernacula non admittenda veniret, donec præfinitum claruerit tempus, quo plenitudo gentium consummaretur, ut ad Romanos scripsit Apostolus (*Rom. xi, 25*). Nam tunc tantum pristinam poterit recuperare sanitatem, cum septiformis ei Spiritus gratia ad veniam fuerit suffragata. Verum quia Aseroth beatitudo interpretatur, merito a sepulcris concupiscentiæ in hanc stationem venit: quoniam nisi carnis concupiscentias quis sepelierit, ad æternam beatitudinem pervenire non poterit. Idcirco inquit Apostolus: « Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt (*I Cor. xv, 50*). »

XV^a mansio, RETHMA. — Decima quinta mansio dicitur Rethma. Ideo sequitur: « Et profecti ex Aseroth castrametati sunt in Rethma (*Num. xxxiii, 18*). » Verum quia alibi legitur: « Et post hæc profectus est populus de Aseroth, et castrametatus est in deserto Pharan (*Num. xiii, 1*): » ne Scripturæ loca contrariari videantur, attendendum est quod hinc usque ad Asiongaber, mansiones omnes, quæ decem et octo enumerantur, omnes, inquam, sequentes ad tricesimam usque secundam, sub deserti Pharan nomine continentur. Appellatur ergo mansio hæc alibi, Pharan, communi nomine solitudinis cum cæteris multis; sed Rethma voce propria. Scriptura in alio loco Pharan commendat, dicens: « Deus ab Austro veniet, et sanctus de monte umbroso Pharan (*Habac. iii, 3*). » Sub hoc deserto viros duodecim ad terram exploran-

dam mandato Dei Moyses destinavit, qui botrum uvæ, mala punica, et ficus terræ retulerunt (*Num. xiii, 4, 24, (27)*). Sub hoc deserto Dathan, Abiron et Core filii, cum eorum familiis, hiatu terræ, ob seditio-nem sorbentur. Sub hoc deserto Aaron sacerdos inter viventes mortuosque medius constitutus; incensi oblatione Deum indignantem placavit, plagam cohibuit. Sub hoc deserto Aaron virga in tabernaculo arena posita, miraculo et germinavit et floruit: et alia plurima, prout in libro Numerorum legitur, gesta sunt, non tamen per singulas distributa mansiones. Per quæ mystice docemur quod viri ad explorandam uberem terram missi, et qui populum a promissa Domini hæreditate desperarunt, Scribarum et Pharisæorum prætulerunt imaginem: sicut enim illi a Moyse missi sunt ut fecunditatem soli consideratione sollicita tractantes, populum ad ejus adeptionem animarent: ita et isti per Legem et Prophetas, ut Scripturarum investigatione Dominicum specularerent adventum, in quo vitam æternam consequi possent, constituti sunt: sed sicut illi a spe possidendæ hæreditatis retraxerunt, vel ipse populus eorum revelatione a Dei promissione se alienavit: ita et isti ne in Christum Dominum crederent, plebi fallaciis dissuaserunt. Ideo in eos dicitur: « Væ vobis qui tulistis clavem scientiæ: ipsi non introistis, et eos qui introibant, prohibuistis (*Luc. xi, 52*). » Botrum vero quem retulerunt, Christus est. Ideo in Canticis canticorum dicit Ecclesia de Christo: « Botrus Cypri fraternus meus mihi in vineis Engaddi (*Cant. i, 13*). » Malum punicum ob ejus ruborem sanguis Christi est. Unde Isaias: « Unde fulvor vestium de Bosra (*Isa. lxiii, 1*)? » Ficus, ob ejus suavitatem, lex evangelica: ideo « jugum meum suave est (*Matth. xi, 30*). » Per Dathan et Abiron, quid aliud quam qui hæreses et schismata in Ecclesiam introducunt, significantur? li sacerdotis auctoritate contempta, ab eo et Dei Ecclesia se segregantes, alias ecclesias, aliud altare, alios mores, ut Apollinaris, Novatianus, et similes, somniant: et Dei ordinatione rejecta, proprias conantur statuere vanitates: hæreticis tandem Schismaticisque terræ deglutitis voragine, Aaron sacerdos, id est, Christus Dominus sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech constituitur medius ad placandum Deum: « quia ipse sempiternum habet sacerdotium, semper vivens ad interpellandum pro nobis (*Hebr. vii, 24, 25*). » Arida virga Aaron quæ postea miraculo germinavit, Christi caro est, quæ virga dicitur a propheta: « Egredietur virga de radice Jesse (*Isa. xi, 1*). » Hæc arida floruit, quia mortua resurrexit.

XVI^a mansio, REMON-PHARES. — Decima sexta mansio Remon-phares appellatur. Sequitur enim: « Et profecti ex Rethma, castrametati sunt in Remon-phares (*Num. xxxiii, 19*). 12 Hæc est mansio secunda in deserto Pharan, quæ in nostra lingua divisio sublimis interpretatur: quia ubi quis in Rethma, quod est os videntis, commoratus est, hoc est

perfectam rerum adeptus est intelligentiam, venit ad Remon-phares, hoc est, ad sublimem divisionem, qua a terrenis coelestia, et ab infimis sublimia separare potest. Nec immerito: nam vigorato intellectu, crescenteque rerum notitia, infunditur iudicium, quo a temporalibus æterna, et a caducis perpetua discernuntur. Ideo per Prophetam dicitur: « Si eduxeris pretiosum a vili, quasi os meum eris (*Jerem. xv, 19*). »

XVII^a mansio, LEBNA. — Mansio decima septima in Lebna agitur, quare subjungit: « Et profecti ex Remon-phares, castrametati sunt in Lebna (*Num. xxxiii, 20*). Hac mansione mystice docemur, quod in itinere hujus vitæ abluti corpore et mundi corde esse debemus, ut Apostolus ad Hebræos scribit dicens: « Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda (*Hebr. x, 22*). » Id ipsum namque Lebna vocis interpretatio indicat: sonat enim Latine Lebna idem quod dealbatio. Non est autem dealbatio, qua culpabiliter dicitur et paries dealbatus, et sepulcra dealbata (*Orig. hom. 27 in Num. ex vers. Ruf.*); sed quam Propheta precatur, dicens: « Lavabis me, et super nivem dealbabor (*Psal. l, 9*), » quam Dominus per prophetam pollicetur dicens: « Si fuerint peccata vestra sicut phœnicium, quasi nivem dealbabo: et si fuerint sicut coccinum, velut lanam candida efficiam (*Isa. i, 18*). Hæc dealbatio ex candore iudicii de Remon-phares, et claritate visionum de Rethma, ubi verus Israelita suas peragit mansiones, potenter ex-

surgit.

XVIII^a mansio, RESSA. — Mansio decima octava in Ressa peragitur. Unde subjungit: « Et profecti ex Lebna, castrametati sunt in Ressa (*Num. xxxiii, 21*). » Mystice hac mansione docemur quod quamvis profecisse quis plurimum videatur, grandesque profectus fuerit consecutus, eum tamen tentationes non deserunt: tantum enim jam profecerat Paulus apostolus, ut et usque ad tertium cælum raptus fuerit, audieritque arcana ineffabilia, nihilominus prodigiosis adhuc tentationibus urgeri se sentiebat. Unde querebatur: « Datus est mihi stimulus carnis angelus Satanæ, ut me colaphizet (*II Cor. xii, 7*). » Tentationes tamen hujusmodi laudabiles esse Jacobus apostolus testatur, dicens: « Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tentationes incideritis (*Jacob. i, 2*), hæc namque velut custodia quædam homini adhibentur. Sicut enim caro quamvis præcipua sit, nisi sale aspergatur, corrumpitur: ita et anima, quantumvis perfecta, nisi assiduis saliatu tentationibus, relaxatur (*Orig. hom. 27 in Num. ex vers. Ruf.*). Hoc autem, quia Ressa, laudabilis tentatio interpretatur.

XIX^a mansio, CALATHA. — Decima nona mansio Calatha dicitur: ad quam filii Israel Ressa abeuntes pervenerunt. Unde sequitur: « Et profecti de Ressa, castrametati sunt in Calatha (*Num. xxxiii, 22*). Calatha sonat Latine virgam, et dominium

A significat. Juxta illud: « Virga æquitatis: virga regni tui (*Psal. xliv, 7*). Merito autem post Ressa sequitur Calatha: quoniam ubi anima in Ressa tentationes superavit, ita fortis evadit ut ascendat Calatha, hoc est, ut dominium acquirat nedum inferiorum suarum virtutum, sed et totius mundi. Huc ascenderat Apostolus, quando dixit: « Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (*Galat. vi, 14*). » Castrametatur igitur et nos in hanc mansionem, ut carnem cum vitiis et concupiscentiis crucifigentes, et facta ejus mortificantes, dicamus cum Apostolo: « Quod autem vivo in carne, in fide vivo Filii Dei (*Galat. ii, 20*). »

XX^a mansio, ARSAPHAR. — Mansio vicesima est in Arsaphar. Ideo dicit: « Et profecti de Calatha, castrametati sunt in Arsaphar (*Num. xxxiii, 23*). » Animosa statio ista est; ad ardua quippe nos invitat, nempe ad bella, et bella asperrima, et contra fortissimos et sævissimos hostes. De quibus dicebat Apostolus: « Non est nobis lucta adversus carnem et sanguinem, sed adversus principatus et potestates hujus mundi, adversus tenebrarum harum rectores, etc. (*Ephes. vi, 12*). » A quibus urgeri, vimque sibi inferri, idem Apostolus sentiebat; unde dixit: « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus (*Rom. vii, 24*) ? » Hoc autem, quia Arsaphar tubæ clangor, sive tubicinatio est, quod est belli signum. Nec immerito; quoniam anima superioribus mansionibus, tot tantisque virtutibus se cernens armatam, contineri non potest, quin procedat in medium, et se ad certamina nedum offerat, sed paratam se præferat: quin et tubarum clangor reliquos etiam cum propheta provocet, dicens: « Assumite arma, scuta adducite in prælium, sternite equos, ascendite equites, polite lanceas (*Jerem. xlvi, 3, 4*). » Imo cum alio propheta dicat: « Prædicate hoc in gentibus, sanctificate bellum, suscite pugnatores; accedite, viri bellatores (*Joel iii, 9*). » Hoc bellum tractarunt 13 et vicerunt patres, ut refert Apostolus ad Hebræos: « Obturaverunt ora leonum, exstinxerunt impetum ignis, effugaverunt aciem gladii, fortes facti sunt in bello (*Hebr. xi, 33, 34*). » Plena igitur roboris ac spiritus hæc mansio est.

XXI^a mansio, ARADA. — Vicesima prima mansio Arada est; ideo dicit: « Et profecti ex Arsaphar, castrametati sunt in Arada (*Num. xxxiii, 24*). » Hæc quoque mansio longis est præconiis recolenda. Arada namque idoneum effectum indicat. Adest pulcher ordo; sed observandi sunt proficientium gradus, et series profectuum inspicienda est. Nam ubi anima tentationes superavit, vires inferiores premere audeat: et ubi super eis imperium habere se conspicit, adversariis potestatibus insultat, earumque potentias nedum non timet, sed ad certamen provocat. Nunc autem de victoria segura ascendit in Arada, id est, gloriatur in Domino se idoneam effectam, et dicit cum Apostolo: « Sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi Testamenti

(II Cor. III, 5, 6). » Oremus igitur Deum, ut et nos ad Arada pervenire et ibi stationem habere valeamus.

XXII^a mansio, MACELOTH. — Mansio vicesima secunda dicitur Maceloth; idcirco subjungit: « Et profecti de Arada, castrametati sunt in Maceloth (Num. XXXIII, 25). Maceloth interpretatur ab initio, per quod innuitur quod qui tendit ad perfectionem, vel eam aliquo modo assecutum se sentit, ad rerum initium, a quo universa dependent, respicere, ad ipsumque cuncta referre debet, nec ab eo unquam recedere (Orig. loco sup. cit.). Deus est principium et finis, ut in Apocalypsi scribitur: « Ego sum principium et finis, dicit Dominus Deus qui est, et qui erat, et qui venturus est omnipotens (Apoc. I, 8). » Ideo ad Deum reducenda sunt omnia. Hunc ut principium recognoscebat propheta, dum dixit: « Nonne tua principio, Domine Deus meus sancte (Habac. I, 12). » Hunc recognoscebat Ἀποστόλος dicens: « Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis familia in cœlis et in terra nominatur (Ephes. III, 14). »

XXIII^a mansio, THAATH. — Mansio vicesima tertia est Thaath; ideo sequitur: « Et profecti de Maceloth, castrametati sunt in Thaath (Num. XXXIII, 26). Verum quia Thaath longanimitatem seu tolerantiam Latine significat, per ipsam indicatur nobis, quod qui in via Dei proficere, aliisque prodesse contendit, multa pati, multa æquanimiter perferre necesse est. Idcirco apostolis dicitur: « In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. XXI, 19). » Ad tolerantiam nos invitat Apostolus, præcedentium patrum, Christique exemplum proponens. Inquit enim: « Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem testium, deponentes omne pondus et circumstantans peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum Christum (Hebr. XII, 1, 2). » Dominus enim noster Jesus Christus multa erga homines mansuetudinis, tolerantiam malorum, prout dilucide recensentur in Evangeliiis, exempla, quo ejus sequeremur vestigia, ut Petrus apostolus dicit, nobis exhibuit (I Petr. II, 21).

XXIV^a mansio, THARE. — Mansio vicesima quarta dicitur Thare; sequitur namque: « Et profecti de Thaath, castrametati sunt in Thare (Num. XXXIII, 27). Thare Latine interpretatur stupor, Græce θάρασις, quæ est vehementis cujusdam admirationis species, ex arduarum et insolitarum rerum visione proveniens. Nam cum aliqua insolita, naturæ vero impossibilia, humano se offerunt obtutu; quia in investigatione hujusmodi causæ sensus deficiunt, et ratio succumbit, mens stupet. Quod Daniel clarius expressit, dicens: « Stupebam adversionem, et non eram intelligens (Dan. VIII, 27). » Unde cum paralyticam qui portabatur a quatuor, ad solam Domini vocem surrexisse, lectum in quo jacebat, tulisse, et in domum suam abiisse intuitus esset populus; quia hoc supra facultatem erat hominis, obstupuit.

A Ideo dicit sanctus Lucas: « Et stupor apprehendit omnes (Luc. V, 26). » De hoc agens Hieremias propheta, ait: « Stupor et horribilia facta sunt in terra (Jerem. V, 30). » Et quia in iis mansionibus multa præclara et admirabilia edita sunt opera, quorum causas non potest humana mens ratione comprehendere, ideo tandem venit in Thare, hoc est, in stupore: sic enim interpretatur. Unde scriptum est: « Stupebant autem omnes super magnalia Dei (Luc. IX, 44). »

XXV^a mansio, METCHA. — Mansio vicesima quinta agitur in Metcha; ideo dicit: « Et profecti de Thare, castrametati sunt in Metcha (Num. XXXIII, 28). Metcha Latine dicitur nova mors. Ut autem intelligatur quæ sit nova mors, est observandum quod triplicem mortem legimus in Scripturis. Una est mors corporis, qua terrestris domus nostra hujus habitationis, ut Apostoli utar verbis, dissolvitur, et a corporis tabernaculo anima recedit (II Cor. V, 1, 4). De hac scribit Apostolus: « Statutum est hominibus semel mori (Hebr. IX, 27). » Hac Abraham et prophetae mortui sunt, hac morte omnes moriemur, et sicut aqua effusa super terram, non congregabimur. Alias mors est animæ, qua peccati contagio anima confecta moritur, non quidem in sui substantia, quæ mori nescit, sed in Dei vivificatrice gratia. Nam demerito peccati, Deo recedente, spiritalem anima vitam amittit. Unde dicit Apostolus: « Quæ vivens mortua est (I Tim. V, 6). » Mori autem tunc per peccatum dicitur: quia « anima quæ peccaverit, ipsa morietur (Ezech. XVIII, 4). » Morietur autem Domino non naturæ infirmitate, sed demerito culpæ, quæ non est ab hac vita recessus, sed lapsus erroris. Tertio est culpæ, qua carnis concupiscentia moritur, ut mens Deo vivat; de qua Apostolus: « Vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato (Rom. VI, 6). » Nec id immerito; nam sicut mortuus vita non est amplius obnoxius culpæ, sic renatus per gratiam non debet ulterius servire peccato. De qua morte loquitur Apostolus, dicens: « Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (Coloss. III, 3). Hujuscemodi mortuos redarguens idem Apostolus, dicit: « Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quid tanquam viventes in mundo decernimini (Coloss. II, 20)? » Una igitur mors est naturalis, alia pœnalis, tertia spiritalis. Hanc postremam designat Metcha, quæ nova mors dicitur: quia veterem innovat hominem, et novam facit creaturam, dicente Apostolo: « Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova (II Cor. V, 17). Itaque et nos hic mansionem faciamus, ut peccatis mortui, justitiæ perpetuo vivamus.

XXVI^a mansio, ESMONA. — Mansio vicesima sexta Esmona nuncupatur; nam dicit: « Et profecti ex Metcha, castrametati sunt in Esmona (Num. XXXIII, 29). Esmona Latine dicitur acceleratio, quod congrue huic mansioni aptatur. Nam

ubi anima morte peccati per superiorem stationem in novam evasit creaturam, sistere animo non potest, non otio torpere: sed ulterius progredi, et accelerare iter contendit. Viatoribus autem celeritas aptissima est: ea propter populo patrum manducare pascha præcipitur, et festinanter. Hinc apostolis mandatum est: «Neminem per viam salvaveritis (Luc. x, 4). Sic Elisæum in Regnorum libro Giezi injunxisse legitur: «Accinge, inquit, lumbos tuos, et tolle baculum meum in manu tua, et vade: et si inveneris aliquem, non benedicas ei, et si benedixerit tibi quispiam, non respondeas ei (IV Reg. iv, 29): » nam opus Dei præproperam etiam festinationem exigit. «Maledictus, inquit propheta, qui facit opus Dei negligenter (Jerem. XLVIII, 10). » Ideo discipulus ille, qui citius Petro ad monumentum præcurrit (Joan. xx, 4), immodice commendatur. In via Dei vel festinationem, vel progressionem esse, ut diabolo, qui stat semper a dextris, quo sanctis adversetur, cooptum iter impediendi spatium non relinquatur; Nos, inquit, qui peccatis mortui, justitiæ per Metcha vivimus; non sequamur modo ad palmam supernæ vocationis; sed in Esmona curramus. festinantes ad propositum nobis certamen. Festinantes namque pastores venerunt, et invenerunt puerum Jesum (Luc. II, 16).

XXVII^a mansio, MOSEROTH. — Mansio vicesima septima appellatur Moseroth; dicit enim: «Et profecti ex Esmona, castrametati sunt in Moseroth (Num. xxxiii, 30). Congruè nunc Moseroth succedit; significat enim disciplinas, ut qui festinationem in Esmona sibi ascivit, eam modo ad comparandas disciplinas sapienter accersat: «Et sit, quod Jacobus apostolus docet, omnis homo velox quidem ad audiendum (Jac. I, 19). » Deus disciplinæ hujus auctor est: dicitur enim per prophetam: «Quis ascendit in cœlum, et accepit eam, et eduxit eam e nubibus? Quis transivit trans mare, et invenit eam, et afferet eam auro electo? Non est cognoscens viam ejus, neque qui consideret semitas ejus: sed sciens omnia cognoscit eam, et adinvenit eam prudentia sua (Baruch. III, 29-32). Ideo ab ipso expetenda est, dicente Jacobo apostolo: «Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo qui dat omnibus affluenter (Jac. I, 5). » Hæc Deum, ejusque opera revelat. Doctrix, inquit Salomon, est Dei disciplina, et electrix operum illius, ejus custodia virga correctionis est. Scriptum est enim: «Plagæ et correptiones dant sapientiam (Prov. xxix, 15). » Legitur in Numeris hominem quemdam in die sabbati ligna colligentem comprehensum fuisse, coram Moyse et senioribus sisti mandatum, et tandem jussu Dei morte punitum, lapidibus obrutum: «Morte, inquit, moriatur homo; lapidabitur eum lapidibus omniis congregatio extra castra (Num. xv, 35). Quod in hac mansione aliqui factum putant. Hinc Apostolus quoque dicebat: «Peccantem coram omnibus argue, ut cæteri

timorem habeant (I Tim. v, 20). » Habeamus igitur stationem in Moseroth, 15 id est, correptionum mortificatione in disciplina Dei contineamur.

XXVIII^a mansio, BANEJACHAM. — Vicesima octava mansio in Banejacham peragitur; inquit enim: «Et profecti de Moseroth, castrametati sunt in Banejacham (Num. xxxiii, 31). » Qui in Dei disciplina stationem habet, studium omne, omnemque operam, ut ne minimum quidem ex ipsa Dei lege violatum interdicat, sedulo impendere debet; et ut Salvator ait, «ne iota unum, aut unus apex » a Lege prætereat (Matth. v, 18). Debet enim illud evangelii mente perpetuo retinere, quo dicitur: «Dico tibi, non exies inde, donec etiam minimum quadrantem reddas (Matth. v, 26) ? Nam sicut non prius fenoris debitum evacuatur, quam totius sortis ad minimum usque nummulum quocunque solutionis genere quantitas univèrsa solvatur; sic nec peccati pœna, nisi charitatis reliquiarumque compensatione virtutum, vel stricta satisfactione dissolvitur. Non eluitur peccatum, fratres, nisi pœnis tandiu noxius exerceatur; hæc compulsi supplicia erroris expendat. Dicebat Jacobus apostolus: «Qui totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus (Jacob. II, 10). » Ponderanda est quoque illa Dei sententia, quæ in Lege scripta est: «Ego sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes (Exod. xx, 5). » Lex igitur Dei exactissima quaque censura est examinanda, et omni qua potest majori sedulitate servanda, ne ab ea forte excidamus. Hoc nos præsens mansio docet: Banejacham enim excolationem designat. Qui autem legem Dei percolat, ne minima quidem vel syllaba vel apex negligenter labatur, diligenter observat.

XXIX^a mansio, GADGAD. — Vicesima nona mansio habetur in monte Gadgad; dicit namque: «Et profecti de Banejacham, castrametati sunt in monte Gadgad (Num. xxxiii, 32). Tentatio animæ fidei custodia, fortitudo et virtutis augmentum est; nam anima justi, nisi tentationibus interdum se urgeri sentiret, nedum in custodia non maneret, quin potius tanquam gratiarum copia diffluens relaxaretur. A Moyse sancto documentum hoc clare habetur. Dum populus lampades et montem fumigantem cerneret, vocesque audiret, et territus a Domino fugeret, dixit Moyses: «Confidite, causa enim tentandi vos venit Deus ad vos: ut sit timor ejus in vobis, et non peccetis (Deut. xiii, 3). » Dicitur quoque fortitudo: nam anima a multiplicibus se tentationis septem agnoscens, cautius incedit, et majorem a Domino virtutem postulat, dicens cum Propheta: «Miserere mei, Deus, quoniam multi bellantes adversum me (Psal. lv, 2, 3). » Virtutis vero augmentum, quatenus anima tentationibus exercita purior egreditur. Ideo Salomon in Proverbiis dicit: «Sicut probatur in camino argentum et aurum, sic electa corda apud Dominum (Prov. xvii, 3). » Tentationibus animam proficere sanctus quoque Jacobus apostolus testatur dicens: «Beatus

vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ (*Jac. i, 12*). » Sunt igitur non fugiendæ, sed expetendæ tentationes; unde David propheta dicit: « Proba me, Domine, et tenta me (*Psal. xxv, 2*). » Progredientibus ergo in via Domini tentamenta frequentius ingeruntur, ut cautius fructuosiusque incedant. Hoc nobis mansio hæc insinuat: nam Gadgad tentamentum interpretatur. Ne igitur tantarum copia virtutum superiorum mansionum viator difflueret vel laberetur, superiori ista mansio succedit.

XXX^a mansio, JETHEBATHA. — Mansio tricesima celebratur in Jethetha; unde sequitur: « Et profecti de monte Gadgad, castrametati sunt in Jethetha (*Num. xxxiii, 33*). Tentationum experimento virtus justi, ut in superiori mansione dictum est, magis conspicua, clariorque elucescit. Hinc etiam Petrus apostolus: « Exsultabitis nunc, inquit, si oportet contristari variis tentationibus, ut probatio vestræ fidei multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, inveniatur (*I Petr. i, 6, 7*). » Majorem etiam per illud acquirit gratiam, ideo in libro Sapientiæ scriptum est: « Probata autem virtus corripit insipientes (*Sap. i, 3*). » Per illud in medio etiam nationis pravæ latens exerit se virtus et lucet; ideo apostolus Paulus ad Corinthios inquit: « Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis (*I Cor. xi, 19*). » Sincerior bonitas e tentationibus prodit, sicut purius argentum e camino ignis; inquit enim Scriptura: « Quoniam in igne probatur argentum, et homines receptibiles in camino humilitatis (*Eccl. ii, 5*). » Cum igitur purior e tentamento bonitas veluti e camino exeat; merito nunc Jethetha, quæ bonitas interpretatur, succedit.

XXXI^a mansio, EBRONA. — Mansio tricesima prima agitur in Ebrona; ideo dicit: « Et profecti de Jethetha, castrametati sunt in Ebrona (*Num. xxxiii, 34*). » Justus quamvis in hac vita ad bonitatem etiam perfectam devenerit, haud tamen animo sistit, nec præsentī contentatur statu; quin potius cuncta pertransiens, flagranti etiam desiderio ad meliora contendit. Hinc David propheta dixit: « Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam; quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei (*Psal. xli, 5*). » Ibi vero quiescet, ibi implebitur omne ejus desiderium. Ideo alio in loco idem propheta dixit: « Satiabor, Domine, cum apparuerit mihi gloria tua (*Psal. xvi, 15*). » In hac vita non quies, sed perennis est transitus. Quare sponsus in Canticis canticorum ob cursus pernecitatem capræ hinnuloque cervorum assimilatur (*Cant. ii, 9*): unde et salit super montes, et transilit super colles. Hoc nos docet mansio ista, quoniam Ebrona transitus est, ut quamvis ad bonitatem per superiorem mansionem perveneris, omnia tamen sunt prætereunda: oportet te ad meliora transire, quousque venias ad illud bonum, quod est summum, et quod omne sa-

tiat desiderium, et in quo perpetuo permanere debeas (*Orig. loco cit.*).

XXXII^a mansio, ASIONGABER. — Mansio tricesima secunda dicitur Asiongaber, quo filii Israel applicuerunt; unde sequitur: « Et profecti de Ebrona, castrametati sunt in Asiongaber (*Num. xxxiii, 35*). » Postrema filiorum Israel in deserto Pharan statio hæc est; nam ut in superioribus diximus, plurimas ambiens mansiones illa solitudo hucusque protenditur: interpretatur vero consilia viri. Et recte intentioni quadrat: quoniam qui tantas peregit mansiones, tot virtutum penetravit sinus, tot charismatum spiramina sensit, tot se studiis perfectionum exercuit jam desiit esse puer sensibus, jam ad mensuram ætatis plenitudinis Christi pervenit, jam crevit in virum perfectum. Et ideo viri consilia adeptus est, ut cum Apostolo dicat: « Cum autem factus sum vir, quæ parvuli erant, deposui (*I Cor. xiii, 11*). » Quin potius altum adeptus est consilium, quia Salomon in Proverbiis dicit: « Aqua profunda consilium in corde viri (*Prov. xx, 5*). » De consilio isto Sapiens dicebat: « Sine consilio nihil facias, et in faciendo ne te pœniteat (*Eccl. xxxii, 24*). » Quod non est illud, de quo queritur Dominus, per prophetam dicens: « Væ filii apostatæ! hæc dicit Dominus: Fecistis consilium non per me, et pactum non per Spiritum meum (*Isa. xxx, 1*). » Sed illud de quo Sapiens: « Cognitio sapientis tanquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons purus vitæ, quod custodit a malo (*Eccl. xxi, 16*) quia consilium bonum custodiet te, cogitatio autem sancta servabit te. Huc ergo incunctanter pergamus, et nostra hic alacres tentoria erigamus: ut Deo in toto corde nostro, sicut David in concilio justorum et congregatione (*Psal. cx, 1*), confiteri valeamus.

XXXIII^a mansio, SIN. — Mansio tricesima tertia est in deserto Sin; quare subjungit: « Et profecti de Asiongaber, castrametati sunt in deserto Sin (*Num. xxxiii, 36*). » Octava mansio supra eodem quoque nomine nuncupatur; inquit enim: « Et profecti a mari Rubro, castrametati sunt in deserto Sin. » Sed attendendum quod hic locus alius ab illo est; ideo infra subjungitur: « De deserto Sin, hæc est Cades (*Num. xx, 1*). » Et alibi, dum populus in hac moraretur mansionem, mittens nuntios Moyses ad regem Edom: « Et nunc sumus, » inquit, « in Cades civitate, ex parte finium tuorum (*Ibid., 16*). » Hanc meminit David propheta, dicens: « Et commovebit Dominus desertum Cades (*Psal. xxviii, 8*). » Hic Maria Moysi soror diem suum obivit, mortua et sepulta est, ut supra legitur. Quod Josephus quoque describit dicens: « Tunc itaque sororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum quadragesimum complisset annum, ex quo Ægyptum dereliquit: sepelieruntque eam publice nimis splendide (*lib. iv Antiqq. cap. 4*). » Hic denique penuria aquæ laborat populus; quare iratus tumultuatur in Moysen: a quo petra jussu Dei mirabili virga percussa, aqua

manavit copiosa, unde bibentibus cunctis cupiditas A pro mundi salute in cruce pendentum, quoniam salutaris est.

XXXIV^a mansio, Hor. — Mansio tricesima quarta est in monte Hor; dicit enim: « Et profecti de deserto Sin, hæc est Cades, castrametati sunt in Hor monte prope terram Edom (Num. xxxiii, 37). » Stationem apud Cades in deserto Sin filiis Israel agentibus, Moyses ad Idumæorum regem, ut per illius fines viam sibi una cum suo populo concederet, legatos misit; certiores tamen eum facturos, ut nec aquam sine pretio sibi exhiberi posceret. Ille vero petitioni non consentiens, nec transitum cedens, respondit: « Non transibis per me, alioquin bello in occursum tibi exibo (Num. xx, 18). » Quare populus mandato Dei, ut in Deuteronomio habetur, ab eo declinavit; et de Cades egressus ad Hor montem pervenit (Ibid., 27), et hanc quam legimus, habuit mansionem. Ubi juxta Domini præceptum Aaron cum Moyse fratre et Eleazar filio in Hor montem ascendit: ubi Moyses verbo Dei pontificalibus Aaron indumentis nudato Eleazar filium, cui propter ætatem pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo, qui ex adverso stabat, protinus vestivit. Ibi quoque Aaron vita functo, ad 17 suumque populum apposito, Eleazar filius sacerdos pro Aaron patre suo declaratus est. Memorabilis est igitur ista mansio.

XXXV^a mansio, SALMONA. — Mansio tricesima quinta habetur in Salmona; nam sequitur: « Et profecti ex Hor monte, castrametati sunt in Salmona (Num. xxxiii, 38). » Egressus ex Hor monte populus, non rectam quam cœperat, prosecutus est viam; sed Edom terram circumiens, mare Rubrum versus iter arripuit, ut juxta verbum Domini, fratres suos bello non incesset, nec prorsus læderet: inquit enim: « Ne moveatis contra ipsos bellum (Deut. ii, 5). » Tot igitur viarum fatigatus anfractibus, manna pertæsus, locutus est, inquit, contra Deum et Moysen. Quare iratus Dominus virulentos jethiferosque serpentes, qui morsu internecabant, in populum immisit, unde periit populus multus nimis. De quibus meminit etiam Apostolus, dicens: « Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt (I Cor. x, 9). » Tunc oranti Moyse pro serpentum extinctione, respondit Deus: « Fac tibi serpentem æneum et pone illum pro signo: et omnis morsus videns illum, vivet (Num. xxi, 8). » Fecit Moyses juxta mandatum Domini, et populus a plaga liberatus est. Verum quia Salmona interpretatur umbra, factum istud mansioni recte aptatur. Serpens namque ligno suspensus, typus et umbra Christi fuit pro salute nostra in cruce pendentis, sicut ipse exponit in Evangelio, dicens: « Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis; ut omnis qui credit in eum, non pereat; sed habeat vitam æternam (Joan. iii, 14, 15). » Frequentem igitur nos stationem istam, ut aspiciamus Christum

pro mundi salute in cruce pendentum, quoniam salutaris est.

XXXVI^a mansio, PHINON. — Mansio tricesima sexta Phinon nuncupatur; dicit namque: « Et profecti de Salmona, castrametati sunt in Phinon (Num. xxxiii, 42). » Linguae moderationem inter ea quæ homini non minus necessaria quam difficilia sunt, sanctus Jacobus apostolus fuso enumerat sermone, dicens: « Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potens freno circumducere etiam totum corpus (Jacob. iii, 2). » Ecce equis frena in ora mittimus, ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves, cum tam magnæ sint, et a ventis validis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo, quocumque impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum membrum est, et magna jactat. « Ecce parvus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis (Ibid., 3, 6); et cætera quæ tibi sanctus apostolus disserit ad propositum facientia. Si tot mala homini e lingua immineant, quis illam moderatione non indigere, dicere audebit? Ideo Sapiens id præcipit, dum dicit: « Circumvalla possessionem tuam spinis, et ori tuo fac januas et seras: argentum tuum et aurum tuum conla, et sermonis tui fac stateram, et ori tuo fac portam et seram (Eccli. xxviii, 28, 29). » Verum cum statera, porta et sera pro lingua non facile ei occurreret, dicebat idem Sapiens: « Quis dabit mihi super os meum custodiam, et super labia mea signaculum (Eccli. xxii, 33)? » David vero propheta a Domino hæc dona præstari agnoscens, Dominum his precabatur verbis: « Pone, Domine, custodiam ori meo et ostium circumstantiæ circum labia mea (Psal. cxi, 3). » Linguae moderatio in hac mansione suam habet sedem. Nam Phinon oris parcimonia interpretatur. Curemus igitur et nos nostram hic stationem habere; ut quæ, quando, quomodo et quibus loqui deceat, scire valeamus: et os nostrum meditetur sapientiam, et lingua nostra judicium loquatur (Psal. xxxvi, 30).

XXXVII^a mansio, OBOH. — Mansio tricesima septima dicitur Oboth, quo demum filii Israel applicuerunt, sequitur ergo: « Et profecti de Phinon, castrametati sunt in Oboth (Num. xxxiii, 43). » De hac mansione alibi legitur: « Et profecti filii Israel, castrametati sunt in Oboth (Num. xxi, 10). » Verum attendendum quod majora perniciosioraque tentamenta, quibus anima in hac vita impugnatur, demonum illusiones, magorumque ac pythonum præstigia omnium consensu æstimantur. Ii namque maleficiis magicisque artibus, ut divinitatis culturam ab hominum cordibus eliminant, ea efficere protestantur, quæ divinæ tantum naturæ sunt possibilis. Unde ejus potestati perpetuo resistere audent. Sed tandem vanitatibus eorum detectis, artibusque profligatis, virtus semper divina supereminet. Magi coram Pharaone Moyse resistere audebant, suasque virgas fieri dracones contendebant. Sed tandem Moysi virga Dei providentia et virtute in colubram

versa, in magorum dracones insiliens, eos illico devoravit (*Exod. vii, 10-12*). Nam a Moyse non errore, non præstigiis, sed veritate ista fiebant; ideo mirabili potentia subsistebant. Legitur etiam in Actibus apostolorum, 18 quod dum prædicaret Paulus apostolus coram Sergio proconsule, qui verbum Dei audire cupiebat, « resistebat, » inquit, « Elymas magus, quærens avertere proconsulem a fide (*Act. xiii, 8*). » Denique dum ab Apostolo argueretur, cæcus effectus est, ita ut circumiens, inquit, quæreret qui ei daret manus (*Ibid., 11*). Ideo in lege eorum commercium caveri præcipue jubetur; inquit enim: « Anima quæ secuta fuerit ventriloquos, vel incantatores, ut fornicetur post eos; obfirmabo faciem meam contra animam illam, et perdam eam de populo suo (*Levit. xx, 6*). » Hæc statio ad magos perdendos colitur: nam Oboth in magos interpretatur. Adeamus igitur et nos ad Oboth, erigamus ibi tabernacula nostra; ut in protectione Dei cœli commorantes, non timeamus « a timore nocturno, non a sagitta volante in die, non a negotio perambulante in tenebris, nec ab incursu et dæmonio meridiano (*Psal. xc, 5, 6*). »

XXXVIII^a mansio, JEABARIM. — Mansio tricesima octava vocatur Jeabarim; sic enim habetur: « Et profecti ex Oboth, castrametati sunt in Jeabarim, in eo quod ultra, in finibus Moab (*Num. xxiii, 44*). » De hac mansionem in alio loco clarius legitur: « Et discedentes, » inquit, « ex Oboth, castrametati sunt in Jeabarim, in deserto quod est in conspectu Moab, ad orientem solis (*Num. xxi, 11*). » Propter quod meminisse oportet quod Idumæi, ut in superioribus diximus, per eorum terras transitum filiis Israel præstare hostiliter recusarunt. Unde divertentes ab eis, Moabitarum fines circumire coacti fuerunt. Hinc dicitur quod in finibus Moab ad orientem venerunt. Jeabarim vero acervum lapidum transeuntium sonat, quod est Ecclesia justorum. Lapidem enim transeuntes justus sunt. Ii namque propter eorum firmitatem lapides appellantur, de quibus Petrus apostolus scribit dicens: « Et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini domus spiritalis (*I Petr. ii, 5*). » Justis vero firmitas recte adscribitur, eo quod ipsi nec fluctuant, nec circumferantur omni vento doctrinæ, unde in Evangelio domui supra firmam petram fundatæ, in quam « descendit pluvia, venerunt flumina, flaverunt venti, et non cecidit, » comparantur (*Matth. vii, 25*). Transeuntes etiam dicuntur; quia secundum Apostolum, confitentur quod « hospites et advenæ sunt super terram (*Hebr. xi, 1, 13*). » Denique merito Ecclesia dicitur acervus lapidum; quia « ipsa est columna et firmamentum veritatis (*I Tim. iii, 15*). » Habeamus igitur et nos stationem in Jeabarim, ut secundum apostolum Paulum, « teneamus propositam spem, sicut anchoram animæ tutam ac firmam, et incedentem usque ad interiora velaminis (*Hebr. xi, 19*), » ut juxta apostolum quoque Petrum « præscientes caveamus, ne errore nefariorum abducti,

excidamus a propria firmitate (*I Petr. iii, 17*). »

XXXIX^a mansio, DIBONGAD. — Mansio tricesima nona habetur in Dibongad; sic enim legitur: « Et profecti ex Jeabarim, castrametati sunt in Dibongad (*Num. xxxiii, 45*). » Verum de hac mansionem longe diversum in alio loco legi videtur: nam scriptum est: « Et discedentes ex Oboth, castrametati sunt in Jeabarim, in deserto quod est in conspectu Moab, ad orientem solis. Inde discesserunt, et castrametati sunt in valle » Zared, hæc ibi (*Num. xxi, 11, 12*). Si ergo (Origen. loco cit.) in valle Zared castrametati sunt, dices: Quomodo in Dibongad? Verum ibi locus communis, hic vero proprius exprimitur. Est enim Dibongad circa vallem Zared, quæ est inter fines Amorrhæorum et Moabitarum. Mystice vero Dibongad apiarium tentationum significat. Quod docemur quod quamvis justus perfectionis vel summæ proximus existat, haud tamen ei tentationes desunt. Quod est divinæ cautela providentiæ, ne a recto deflectendi bonis successibus ansam arripiamus. Hinc Job dicebat: « Beatus homo quem corripuit Dominus: increpationem omnipotentis ne renuas (*Job v, 17*). » Quod et si dum in carne sumus, tentationes nobis amaræ videntur, mirifice nihilominus ad futuram nobis vitam proficiunt, dicente Apostolo: « Omnis quidem disciplina in præsentem videtur non esse gaudii, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ (*Hebr. xii, 11*). » Accedamus ergo nos, et in hanc mansionem ingredi festinemus: scientes quod a Domino interdum corripimur, ne cum hoc mundo damnemur (*I Cor. xi, 32*). Certam quoque spem habeamus, quod « non patietur nos Deus supra id quod possumus, tentari: sed faciet cum tentatione proventum, ut possimus sustinere (*I Cor. x, 13*). »

XL^a mansio, ELMON DEBLATHAIM. — Mansio quadragesima in Elmon deblathaim a filiis Israel peragitur; sic enim scribitur: « Et profecti ex Dibongad, castrametati sunt in Elmon deblathaim (*Num. xxxiii, 46*). » Vox hæc Elmon deblathaim sicut est duplex, ita et duo indicat, nempe contemptum ficum, hoc est, contemptum terrenæ dulcedinis ficus, namque dulcedinem ostendunt. Unde Jeremias propheta vidit ficus bonas, bonas valde (*Jerem. xxiv, 3*). Et Salvator noster 19 esuriens, Scribarum Pharisæorumque amaritudines deserens, accessit ad arborem fici, ut saltem in plebe aliquam inveniret dulcedinem: et cum non invenisset nisi folia tantum, maledixit ei, dicens: « Nunquam ex te fructus nascatur (*Matth. xxi, 19*). » Contemptus ergo terrenarum delectationum ad cœlum properanti apprime necessarius est. Nam nisi voluptatum illecebras, et ea quæ in terris delectare videntur, neglexerimus, ad cœlestia nos ipsos erigere non possumus. Ideo Apostolus admonet, dicens: « Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram (*Coloss. iii, 2*). » Imo sapere terrena, confusio est. Ita scribit Apostolus: « Gloria in pudendis ipsorum, qui terrena sapiunt (*Philipp. iii, 19*). » Verum quia

« nostra conversatio in cœlis est, qui cum Christo surreximus (*Coloss.* III, 29), » omni cordis alacritate calcatis mundi illecebris, in ejus mansionis tabernacula ingrediamur, « quæ sursum sunt quærentes, ubi Christus est in dextera Dei sedens (*Coloss.* III, 1) : » contendamusque, sive absentes, sive præsentibus, placere Domino Deo nostro.

XLI^a mansio, ABARIM. — Mansio quadragesima prima fit a filiis Israel in montibus Abarim; nam sequitur : « Et profecti ex Elmon deblathaim, castrametati sunt super montes Abarim contra Nebo (*Num.* XXXIII, 47). » Verum longe alienum videtur huic, quod alio in loco de hac mansionem legitur. Nam inquit : « Castrametati sunt in valle Zared; inde descendentes, castrametati sunt trans Arnon in deserto, quod eminet a finibus Amorrhæorum (*Num.* XXI, 12, 14). » Ex quibus verbis videtur quod filii Israel non in montibus Abarim, sed in deserto trans Arnon mansionem post Elmon habuerint. Sed nulla est diversitas, quoniam Abarim in deserto est trans Arnon. Quod ergo alibi sub communi, hic sub proprio nomine Scriptura expressit. Unde subjungit : Est enim Arnon ad fines Moab inter Amorrhæos, et ibi habetur mons Abarim, ad cujus radices juxta Amorrhæos Arnon labitur amnis. Dicitur vero mons Abarim trans Arnon, non ad transitum Hebræorum, sed ad situm terræ sanctæ, sicut mos est Moysi in hac descriptione; nam in libro Deuteronomii legitur : « Hæc verba quæ locutus est Moyses omni Israel trans Jordanem in deserto ad occidentem (*Deut.* I, 1). » Moyses tamen, Jordanem nullatenus transivit : erat ergo citra ad Hebræorum viam, trans vero ad terræ sanctæ situm. Sub hac mansionem ad Seon Amorrhæorum regem legatos Moyses destinavit, ut ei cum populo per suas terras comitatum præberet, absque omni suorum prorsus læsione : « Transibimus, inquit, per terram tuam, non declinabimus neque ad agrum, neque bibemus aquam de puteo, via regia transibimus (*Num.* XXI, 22). » Seon vero id omnino recusans dura respondit : imo valido exercitu armato, ad fluvium Arnon, qua Israel transiturus erat, ut viam impediret, oppugnantique resisteret, protinus descendit. Sed divina factum est virtute, ut rege in prælio extincto, Hebræi Amorrhæorum populum in occisione gladii percusserint, eorumque terras vastantes depopularint. Interim Og rex Basan, ut auxilium Amorrhæo præberet amico, ingentes copias armat, quibus Israel hostiliter impugnaturus aggreditur. Sed Israel superna dimicans ope, et ipsum in bello regem peremit, exercitum omnem exstinxit, universam denique terram eorum subegit, unde cum insigni victoria grandes divitiarum copias reportavit. Quæ omnia Josephus fuso sermone perscripsit (*Lib.* IV *Antiquit.* cap. 4).

XLII^a mansio, apud JORDANEM. — Mansio quadragesima secunda habetur in campestribus Moab apud Jordanem; ideo dicit : « Et profecti de finibus Abarim, venerunt ad occidentem Moab, supra Jordanem

A juxta Jericho, ibique castrametati sunt apud Jordanem inter Bethsimon, usque Belsachin, in occidentem Moab (*Num.* XXXIII, 48). » Alio in loco mansionem eandem meminit Scriptura, dicens : « Et discedentes filii Israel, castrametati sunt ad occidentem Moab, apud Jordanem, juxta Jericho (*Num.* XXII, 1). » Denique postrema hujus laboriosi diuturnique filiorum Israel itineris a Moyse per verbum Dei descripta mansio hæc est. In qua licet plurima dicta gesta que sint memoratu digna, pauca tamen hæc enarrabimus. Primum Balac Moabitarum rex cernens filios Israel tanto proficere incremento, tamque secundis eorum res prosperari successibus, magnam rerum suarum formidinem concepit, ut in iis quæ ad populum Madian prælocutus est, apparet. Inquit enim : « Nunc linget congregatio hæc omnes, qui in circuitu nostro sunt, sicut lingit vitulus virentia ex campo (*Ibid.*, 4). » Quare armis haud eos palam invadere ausus, deliberavit, ne saltem potentiores efficerentur, ad occultas artes confugere. Unde Balaam magum ad se accersitum rogavit, ut imprecationibus, maleficisque ejus artibus populum malediceret, perderetque. Quod ab illo nec suasionibus, 20 nec muneribus, divina obsistente providentia, obtinere unquam potuit, quinimo ipse magus, Domino os ejus aperiente, bona precatus est populo, felicesque prædixit successus : « Quam pulchræ, inquit, tuæ domus, Jacob ! tabernacula tua, Israel. Tanquam valles obumbrantes, tanquam horti super fluvium, et velut tabernacula quæ fixit Dominus (*Num.* XXIV, 5, 6). » Et infra : « Benedicentes te benedicti sint, et maledicentes te maledicti sint item. Orietur stella ex Jacob, et exsurget homo ex Israel (*Ibid.*, 17). » Deinde quia Madianitarum amore mulierum populus, deserto vero Deo, ad idola diverterat, Phinees Eleazar filius, Aaronque nepos, zelo zelatus pro Domino exercituum, antequam per licentiam fortius grassaretur iniquitas, Hebræum et Madianitidem feminam in fornicatione comprehensos, et coram Moyse adductos publice evaginato pugione peremit cujus exemplo provocati plerique arreptis in fornicarios armis insurrexerunt, et ad internecionem cæsa sunt die illa viginti quatuor hominum millia. Quare peremptis fornicariis, reconciliatus est cum populo Deus. « Et cessavit, inquit, plaga a filiis Israel (*Num.* XXV, 8). » Insuper quia Chanæorum terra, ad quam filii Israel possidendam per verbum Dei tendebant, e vicino jam prominebat, ipsique terræ sanctæ per quadraginta et plures annos fugientis fere jam oras predebant; et quia non nisi armata manu, viribusque infractis, illam capere ipsis præstabatur, idcirco Eleazar sacerdos novam populi ad bellum apti computationem facere Dei mandato decrevit, in qua præter tribum Levi, ad specialem Dei cultum destinatam, et mulieres, sexcenta millia et mille septingenti triginta viri, a viginti annis et supra, ad bella parati, ut Scriptura, inquit, numerati sunt. Alia vero

quam plurima ad religionem Deique cultum, nec non ad rem publicam bello paceque moderandam spectantia, Moyses Eleazarque sacerdos in hac mansione in ordinem redegerunt (*Num. xxvi, 5'*): quæ ne in nimis longum nostram protraherent lectionem, vel quia sæpius aliis in locis ea digessimus, nunc omittenda censemus. Silentio tamen prætereundum non duximus, quod Moyses extremum sibi tandem per verbum Dei instare diem agnoscens, declarato sibi successore, populique duce, mandato Dei, Jesu Nave, præscriptisque benedictionibus ac maledictionibus, quibus observatores prævaricatoresve divinæ legis incurrerent, necnon prænuntiatis singulis tribubus quæ in illos singillatim superventura forent, super montem Nebo conscendit (*Deut. xxxiv, 4*), indeque amplam optimamque Chanaanæorum regionem, terram utique lacte et melle manantem, patribus repetitis etiam oraculis re-promissam, monti Nebo ex adverso positam, et oculis perlustravit, et animo consideravit, et ut Apostoli verbis (*Hebr. xi, 13*) utar, e longe salutavit. Quo denique peracto, dixit illi Dominus: « Ostendi terram hanc oculis tuis, sed illius non ingredieris

(*Deut. xxxiv, 4*). Et confestim per verbum Dei mortuus est, et sepultus in valle; et sepulcrum ejus nemo novit usque in hodiernum diem. Hic finis Moysi, mansionumque populi jussu Dei in ordinem recensitarum. Cæterum nonnulla mystica nunc explicanda forent, nisi horum pleraque per tractatum præsentem sparsissemus, alia vero in aliis locis explicassemus. Illud denique observandum operæ pretium judicavimus, quod universis hic transitus ideo commemoratur, proptereaque omnis hic cursus consummandus proponitur; ut ad Jordanem Dei fluvium demum pervenientes, divinæ undis sapientiæ irrigemur; ut per omnia purificati, promissionis terram, Deo tandem miserante, intrare, et cum Apostolo dicere valeamus: « Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, et justitiæ corona quam Dominus justus iudex reddet in illa die iis qui diligunt adventum ejus (*II Tim. iv, 7, 8*), reponatur nobis per Jesum Christum Dominum nostrum, cui cum Patre et Spiritu sancto omnis est honor, gloria, et perpetuitas in sæcula sæculorum. Amen. »

IN SUBSEQUENTIA COMMENTARIA ADMONITIO.

Quantum olim multis sæculis conspiratum est, ut sequens Opus sancto Ambrosio tribueretur; tanta consensione quotquot nunc viri eruditi audiunt, illud eidem volunt adjudicatum. Etenim jam inde a nono sæculo Hincmarus (*Tract. de Divortio Lotharii, et c.*), Ecclesia Lugdunensis (tom. IV *Bibl. PP.* part. II), concilium Aquisgranense tertium (Ann. 862, cap. 8), Amalarius, Prudentius, Haymo et plures alii ejusdem temporis auctores multa ex his ipsis Commentariis sub Ambrosii nomine protulerunt. Rabanus, Hincmari synchronus, in Expositione Paulinarum epistolarum ex Patribus collecta plurimos locos in quinque priores epistolas adducit tanquam vere Ambrosianos, qui re vera exstant in his nostris Commentariis. Inde quoque nonnulla in priorum ejusdem Pauli epistolarum explicationem transtulit Sedulius, Ambrosii nomine semel ascripto. Lanfrancus etiam in sua Compilatione sancto doctori attribuit ea fragmenta, quæ ex hoc Opere mutuatus est. Denique hoc Opus pro Ambrosiano admissum fuit a Gratiano, P. Lombardo, Ivone Carnutensi, aliisque innumeris. Verumtamen cum tam universalis opinio Erasmo, Turriano, aliisque non usque adeo certa visa esset, illam deinceps re penitus examinata, uno calculo omnes proscrispere.

Quam obrem actum agere nobis videremur, si longius in probanda re sane quam exploratissima immoraremur. Non silebimus tamen stylum Operis tantopere abhorreere ab Ambrosiano, ut plane mirum sit tam tarde deprehensam esse illam diversitatem. Sed nec levius inter utriusque auctoris doctrinam dissidium est; quippe in Ambrosiastro non solum occurrunt quædam placita extraordinaria, et a veris Ambrosii opinionibus immane quantum discrepantia; verum etiam in asserendis dogmatibus maxime catholicis inter utrumque non satis convenit, et iis refellendis quæ Ariani objicere solebant, ab illo adhibentur ea responsa, quibus neglectis, omnino diversa proponit sanctus doctor. Ad hæc inutile fuerit id, quod nemini non est obvium, observare, nimirum in græca lingua prorsus peregrinum exstitisse illum scriptorem. Quid vero si subjungamus non tantæ perspicuitatis esse, num omnino Commentaria in Paulum fecerit Ambrosius? Verum ut maxime hujusmodi expositionem vir sanctus ediderit, saltem admodum credibile est eam Cassiodori temporibus jam periisse; hoc enim conjici potest e sequentibus ejusdem verbis: *Dicitur etiam, inquit, beatum Ambrosium subnotatum codicem epistolarum omnium sancti Pauli reliquisse, suavissima expositione completum, quem tamen adhuc invenire non potui, etc.* (lib. *De inst. divin. litter.* cap. 8).

In eo ergo tota difficultas est, ut verus parens hujus operis investigetur. Placuit nonnullis compilatorem fuisse illum qui, scissis ex Chrysostomo et Hieronymo laciniis, centonem inde confecerit. Volunt alii prologos singulis expositionibus præfixos inepti consarcinatoris esse, potissimum ex Hieronymo frustula multa suffurati. Attamen in Operum eorundem Patrum collatione hoc nequaquam deprehendimus. Contra vero satis frequenter animadvertimus ab illorum opinionibus hunc dissidere, alias explicationes afferre, interdum non eodem modo, quo illi solent, apostolicum textum citare, ac tandem sicubi